

روابط بازرگانی ایران با گروه ۸-D

خدیجه رضایی حقیقت و ندا کلانتر کاشی
(کارشناسان ارشد اقتصادی، معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت بازرگانی)

مقدمه

ارتباطات، مالیه، بانکداری و خصوصی‌سازی، توسعه روستایی، علوم و فناوری، توسعه منابع روستایی و فقرزدایی، کشاورزی، انرژی، محیط زیست، بهداشت، جهانگردی، فرهنگ و ورزش مدنظر قرار گرفت.

در این مقاله سعی شده برخی از شاخص‌های مهم اجتماعی و اقتصادی هشت کشور مسلمان مورد بررسی قرار گیرد. همچنین رابطه بازرگانی ایران با کشورهای عضو بررسی و مطالعه گردیده است.

۱- شاخص‌های اجتماعی

۱-۱- جمعیت

گروه هشت کشور اسلامی در حال توسعه ۸-D، ۸۸۹/۴ میلیون نفر، حدود ۱۳/۸ درصد از جمعیت جهان را در خود جا داده است. در میان کشورهای عضو، اندونزی با ۲۲۰/۶ میلیون نفر بیشترین جمعیت و مالزی با ۲۵/۳ میلیون نفر کمترین جمعیت را دارا می‌باشد.

در میان اعضاء، ایران با جمعیت ۶۸/۳ میلیون نفر در رتبه هفتم به لحاظ تعداد جمعیتی قرار گرفته است.

در میان کشورهای عضو، پاکستان با ۲/۴ درصد بیشترین رشد جمعیت را به خود اختصاص داده و پس از آن نیجریه با ۲/۲ درصد قرار دارد. در بین کشورهای عضو ترکیه با ۱/۳ درصد کمترین رشد جمعیت را دارا می‌باشد.

مطالعه در اهداف و روند تکامل ترتیبات منطقه‌ای بیانگر آن است که موضوع‌های متنوع و دلایل متفاوتی برای برپایی و شکل‌گیری این گروه‌بندی‌ها وجود دارد. در بین این موضوع‌ها، ترتیبات منطقه‌ای اقتصادی بیشتر شکل گرفته و تقویت می‌شوند. تشکلهای اقتصادی منطقه‌ای سعی دارند با ایجاد امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری از جمله ترتیبات تجاری ترجیحی، آزادسازی و تسهیل ترانزیت، منطقه خود را مورد حمایت قرار دهند. استفاده از این ابزارها ممکن است با هدف منافع اقتصادی، انگیزه‌های سیاسی و اجتماعی، نگرانی از به انزوا درآمدن در محیط تجارت بین‌المللی، حمایت از صنایع نوپا و تثبیت اصلاحات اقتصادی داخلی باشد. اگرچه نمی‌توان یکی از دلایل بالا را به عنوان علت غایی جهت تشکیل ترتیبات منطقه‌ای دانست ولیکن موفقیت یا عدم موفقیت یک تشکل با اهداف اقتصادی را می‌توان با به وجود آمدن منافع اقتصادی قابل لمس و به اصطلاح کمی برای اعضاء آن قابل اندازه‌گیری کرد.

گروه هشت کشور اسلامی در حال توسعه موسوم به ۸-D متشکل از اندونزی، ایران، مالزی، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، مصر و نیجریه می‌باشد که در ژوئن ۱۹۹۷ در استانبول ترکیه رسمیت یافت. این گروه با هدف کمک به توسعه اقتصادی و اجتماعی این کشورها تشکیل یافت.

در اولین اعلامیه سران، همکاری در زمینه تجارت، صنعت،

جدول ۱- جمعیت کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۵ (میلیون نفر)

کشور	جهان	مالزی	اندونزی	مصر	پاکستان	بنگلادش	ترکیه	نیجریه	ایران
جمعیت	۶۳۳۷٫۷	۲۵٫۳	۲۲۰٫۶	۷۴	۱۵۵٫۸	۱۴۲	۷۲٫۱	۱۳۱٫۵	۶۸٫۳
نرخ رشد جمعیت	۱٫۲	۱٫۸	۱٫۴	۱٫۹	۲٫۴	۱٫۹	۱٫۳	۲٫۲	۱٫۴

مأخذ: World bank

جدول ۲- شاخص توسعه انسانی کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۴

کشور	جهان	مالزی	ترکیه	ایران	اندونزی	مصر	پاکستان	بنگلادش	نیجریه
سال ۲۰۰۰	۰/۷۷۲	۰/۷۸۲	۰/۷۴۲	۰/۷۲۱	۰/۶۸۴	۰/۶۴۲	۰/۴۹۹	۰/۴۷۸	۰/۴۶۲
۲۰۰۱	۰/۷۷۲	۰/۷۹۰	۰/۷۳۴	۰/۷۱۹	۰/۶۸۲	۰/۶۴۸	۰/۴۹۹	۰/۵۰۲	۰/۴۶۳
۲۰۰۲	۰/۷۲۹	۰/۷۹۳	۰/۷۵۱	۰/۷۳۲	۰/۶۹۲	۰/۶۵۳	۰/۴۹۷	۰/۵۰۹	۰/۴۶۶
۲۰۰۳	۰/۷۴۱	۰/۷۹۶	۰/۷۵۰	۰/۷۳۶	۰/۵۹۷	۰/۶۵۹	۰/۵۲۷	۰/۵۲۰	۰/۴۵۳
۲۰۰۴	۰/۷۴۱	۰/۸۰۵	۰/۷۵۷	۰/۷۴۶	۰/۷۱۱	۰/۷۰۲	۰/۵۳۹	۰/۵۳۰	۰/۴۴۸
رتبه*	—	۶۱	۹۲	۹۶	۱۰۸	۱۱۱	۱۳۴	۱۳۷	۱۵۹

مأخذ: Human Development Indicator

* رتبه کشورها از بین ۱۷۷ کشور و مربوط به سال ۲۰۰۴ می‌باشد.

نمودار ۱- شاخص توسعه انسانی کشورهای گروه D-۸، سال ۲۰۰۴

۲-۱- شاخص توسعه انسانی^۲

بررسی شاخص توسعه انسانی^۳ در میان اعضاء گروه هشت کشور مسلمان در حال توسعه (D-۸) حاکی از آن است که اعضاء در طیف‌های مختلف شاخص توسعه انسانی قرار دارند. بدین ترتیب که مالزی با کسب رتبه ۶۱ و عدد شاخص ۰/۸۰۵ در سطح توسعه انسانی بالا قرار دارد و در مقابل کشور نیجریه با رتبه ۱۵۹ و احراز ارزش عددی ۰/۴۴۸ به سطوح پایین شاخص توسعه انسانی تعلق دارد (عدد شاخص کمتر از ۰/۵).

کشورها نیز در سطح توسعه انسانی میانه (عدد شاخص بین ۰/۵ تا ۰/۸) قرار دارند.

در بین شش کشور که به سطح توسعه انسانی میانه تعلق دارند، ترکیه با کسب رتبه ۹۲ و ارزش عددی ۰/۷۵۷ مقام اول و ایران با احراز ارزش عددی ۰/۷۴۶ و کسب رتبه ۹۶ در رتبه دوم قرار دارد. مطابق آمار جدول (۲) می‌توان گفت که روند شاخص توسعه انسانی و کسب رتبه در میان ۱۷۷ کشور جهان در بین کشورهای عضو D-۸ به جز کشور نیجریه صعودی می‌باشد.

۲- شاخص‌های اقتصادی

۲-۱- تولید ناخالص داخلی (GDP)

ارقام تولید ناخالص داخلی (GDP) به عنوان معیاری جهت امکان‌سنجی ادغام بین گروهی از کشورها نیز در این گروه حائز اهمیت می‌باشد. تولید ناخالص داخلی هشت کشور مسلمان در سال ۲۰۰۵، ۱۳۲۸/۹ میلیارد دلار آمریکا بوده که سهم آن از تولید ناخالص جهانی (۴۴/۶ تریلیون دلار)، ۳ درصد می‌باشد. در میان کشورهای عضو، ترکیه با ۳۶۲/۵ میلیارد دلار

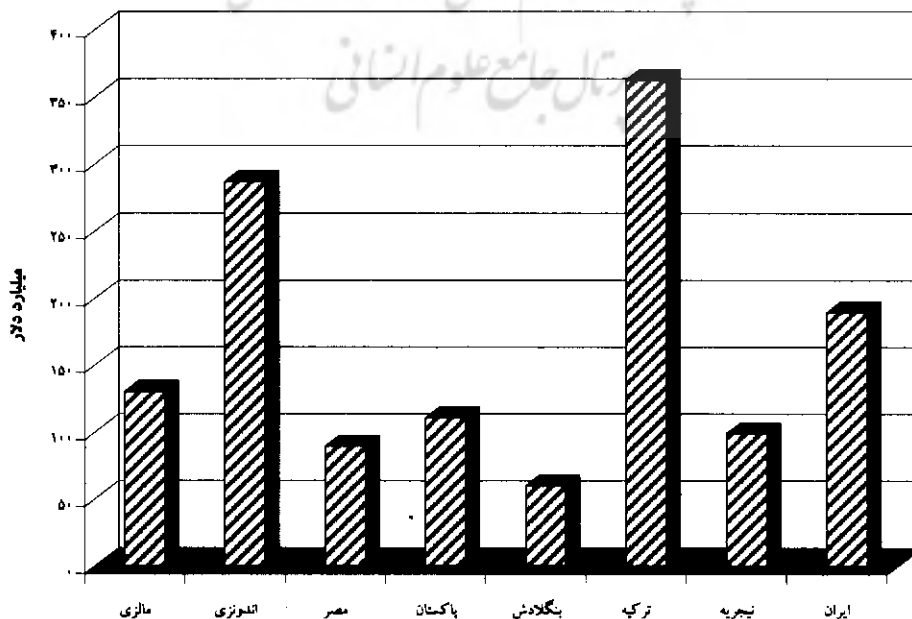
بیشترین و بعد از آن اندونزی با ۲۸۷/۲ میلیارد دلار و ایران با ۱۸۹/۸ میلیارد دلار قرار دارند. در این میان بنگلادش با ۶۰ میلیارد دلار کمترین GDP را به خود اختصاص داده است. سه کشور اندونزی، ترکیه و ایران با ۸۳۹/۵ میلیارد دلار بیش از ۶۳/۲ درصد از تولید ناخالص گروه را به خود اختصاص داده‌اند. در حالی که پنج کشور دیگر شامل بنگلادش، مالزی، نیجریه، مصر و پاکستان با ۴۸۹/۴ میلیارد دلار تنها ۳۶/۸ درصد از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۳).

جدول ۳- شاخص‌های اقتصادی کشورهای عضو A-8، سال ۲۰۰۵ (درصد)

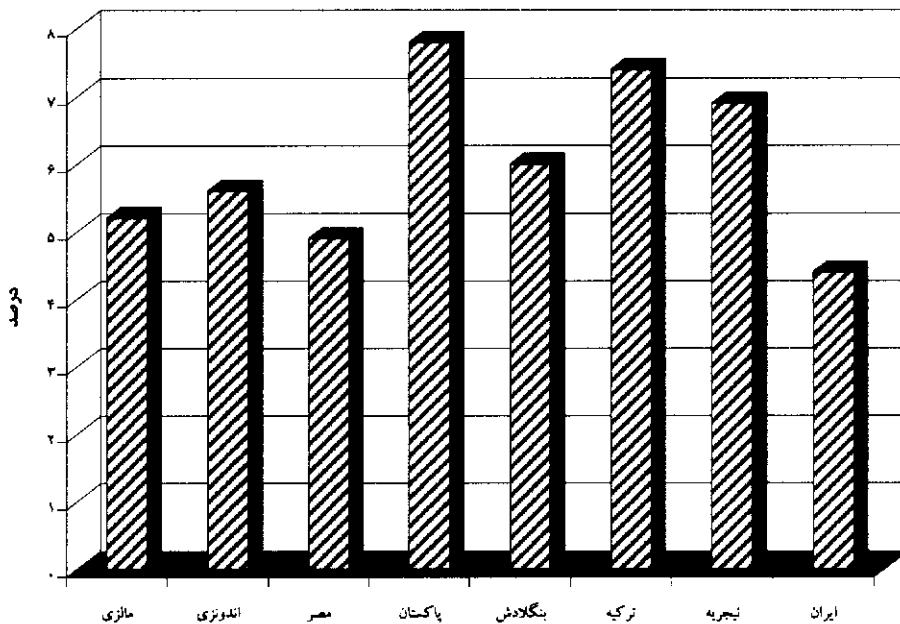
کشور	مالزی	اندونزی	مصر	پاکستان	بنگلادش	ترکیه	نیجریه	ایران	شاخص
درآمد سرانه (دلار)	۴۹۷۰	۱۲۸۰	۱۲۶۰	۶۹۰	۳۷۰	۳۷۵۰	۲۶۰۰	۲۶۰۰	۲۶۰۰
تولید ناخالص داخلی (میلیارد دلار)	۱۳۰/۳	۲۸۷/۲	۸۹/۴	۱۱۰/۷	۶۰	۲۶۲/۵	۱۸۹/۸	۱۸۹/۸	۱۸۹/۸
رشد تولید ناخالص داخلی (درصد)	۳/۵	۵/۶	۴/۹	۷/۸	۶	۷/۴	۴/۴	۴/۴	۴/۴
نرخ تورم (درصد)	۴/۹	۱۳/۷	۵/۴	۹/۸	۵	۵/۴	۱۵/۹	۱۵/۹	۱۵/۹
سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی (درصد)	—	۱۳/۴	۱۴/۹	۲۱/۶	۲۰	۱۱/۹	۲۳/۳	۱۰/۴	۱۰/۴
سهم ارزش افزوده بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی (درصد)	—	۴۵/۸	۴۶/۱	۲۵/۱	۲۷/۲	۲۳/۷	۵۶/۸	۴۴/۶	۴۴/۶
سهم ارزش افزوده بخش خدمات از تولید ناخالص داخلی (درصد)	—	۴۰/۸	۴۹	۵۳/۳	۵۲/۶	۶۴/۵	۱۹/۹	۴۵	۴۵
سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی (درصد)	—	۳۳/۵	۳۰/۵	۱۵/۳	۱۶/۶	۲۷/۴	۵۳/۱	۳۸/۸	۳۸/۸
سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی (درصد)	—	۲۹/۲	۳۲/۷	۱۹/۹	۲۳	۳۴	۳۵/۲	۳۰/۲	۳۰/۲
سهم تشکیل سرمایه از تولید ناخالص داخلی (درصد)	—	۲۲/۲	۱۸	۱۶/۸	۲۴/۵	۲۴/۸	۲۰/۹	۳۳/۳	۳۳/۳

مأخذ: World Bank

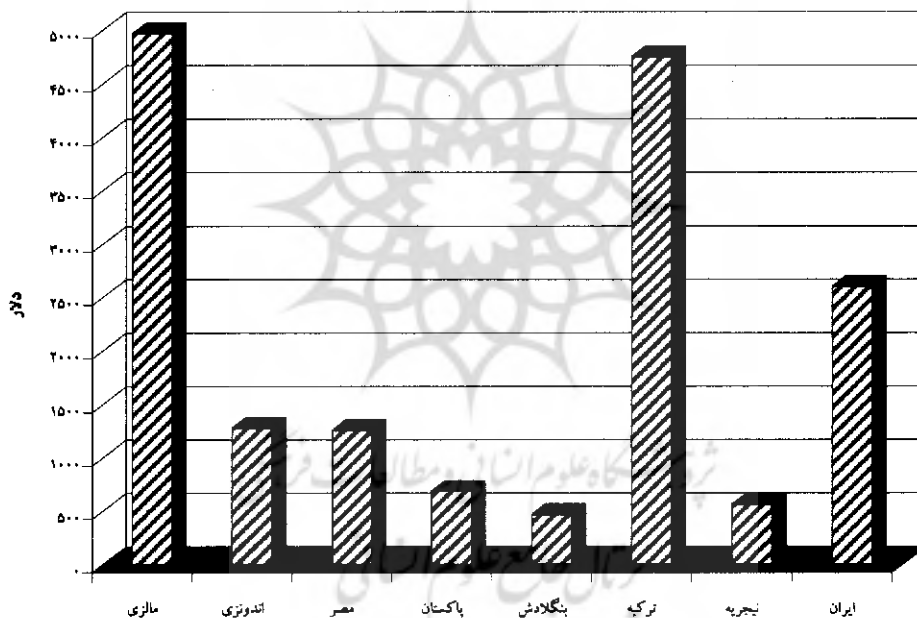
* تریلیون دلار

نمودار ۲- ارزش تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو A-8، سال ۲۰۰۵

نمودار ۳- رشد تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۵

نمودار ۴- درآمد سرانه کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۵

گروه کشورهای با درآمد متوسط رو به بالا و بقیه کشورها در گروه کشورهای با درآمد متوسط رو به پایین قرار دارند.

به این ترتیب که کشورهای ایران، اندونزی و مصر با درآمد سرانه‌ای معادل ۲۶۰۰، ۱۲۸۰ و ۱۲۶۰ دلار در گروه کشورهای با درآمد متوسط رو به پایین و سه کشور پاکستان، نیجریه و بنگلادش با درآمد سرانه‌ای معادل ۶۹۰، ۵۶۰ و ۴۷۰ دلار در گروه کشورهای با درآمد پایین قرار گرفته‌اند.

به این ترتیب در میان کشورهای عضو D-۸ سه کشور

در میان ۸ کشور عضو، پاکستان با ۷/۸ درصد بیشترین و ایران با رقمی معادل ۴/۴ درصد کمترین رشد تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده‌اند.

۲-۲- درآمد سرانه

مطابق با تقسیم‌بندی درآمدی بانک جهانی، طی سال ۲۰۰۵ کشورهای عضو D-۸ عمدتاً جزء کشورهای با درآمد متوسط و پایین محسوب می‌شوند به طوریکه از این میان تنها دو کشور مالزی و ترکیه با درآمد سرانه‌ای معادل ۴۹۷۰ و ۴۷۵۰ دلار در

مالزی، ترکیه و ایران دارای بیشترین و کشور بنگلادش کمترین میزان درآمد سرانه را به خود اختصاص داده‌اند.

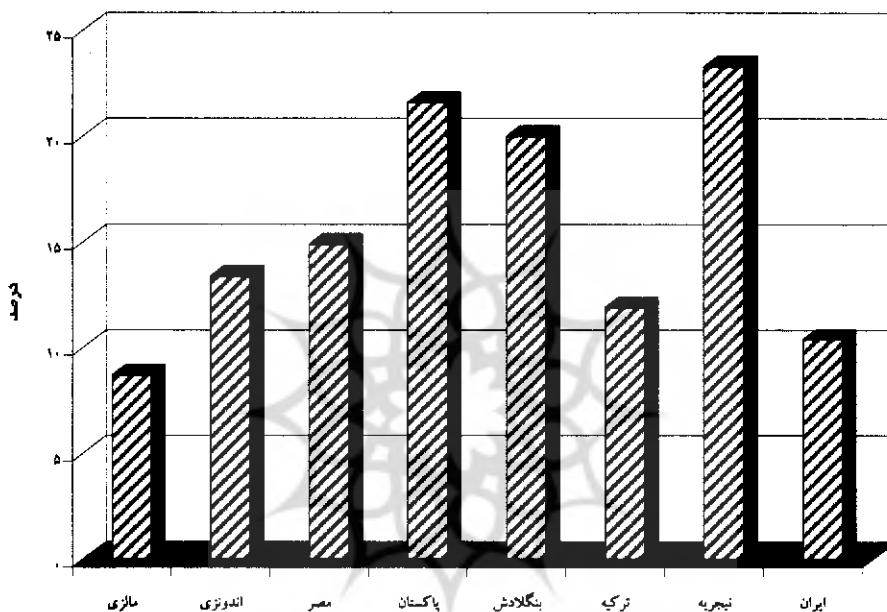
۲-۳- ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی

در بخش کشاورزی با توجه به شاخص سهم ارزش افزوده این بخش از تولید ناخالص داخلی ملاحظه می‌شود که ارزش افزوده این بخش در سه کشور نیجریه، پاکستان و بنگلادش با سهمی معادل ۲۳/۳، ۲۱/۶ و ۲۰ درصد بالاترین سهم و کشور مالزی با ۸/۷ درصد پایین‌ترین مقدار از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده است.

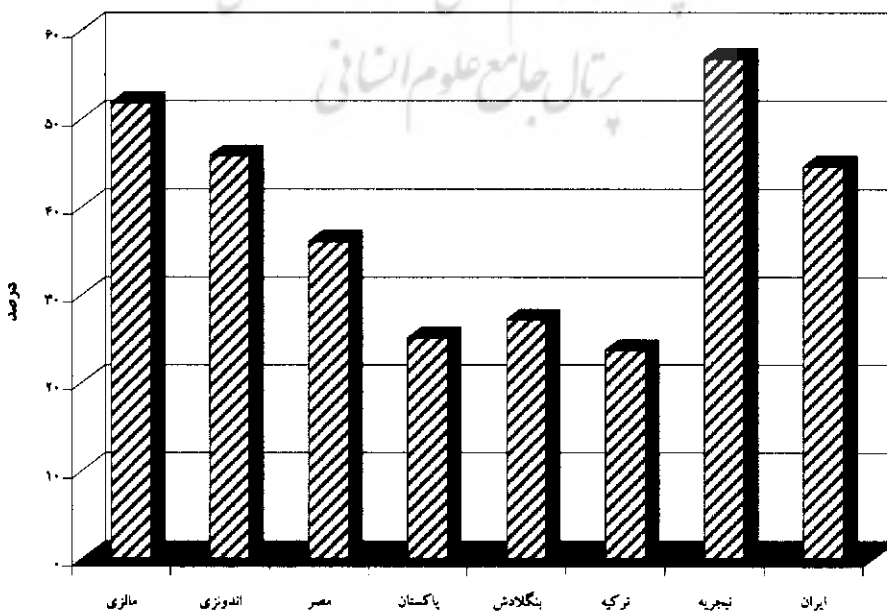
در شاخص مهم سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی

در دو کشور نیجریه و مالزی بیش از ۵۰ درصد از تولید ناخالص داخلی یعنی ۵۶/۸ و ۵۱/۸ درصد به این بخش اختصاص داده شده و سایر کشورها نیز با ارقامی بالای ۲۰ درصد مواجه می‌باشند. در میان کشورهای عضو، ترکیه با ۲۳/۷ درصد دارای کمترین سهم می‌باشد و این در حالی است که ایران با ۴۴/۶ درصد در رتبه سوم از گروه فوق قرار دارد.

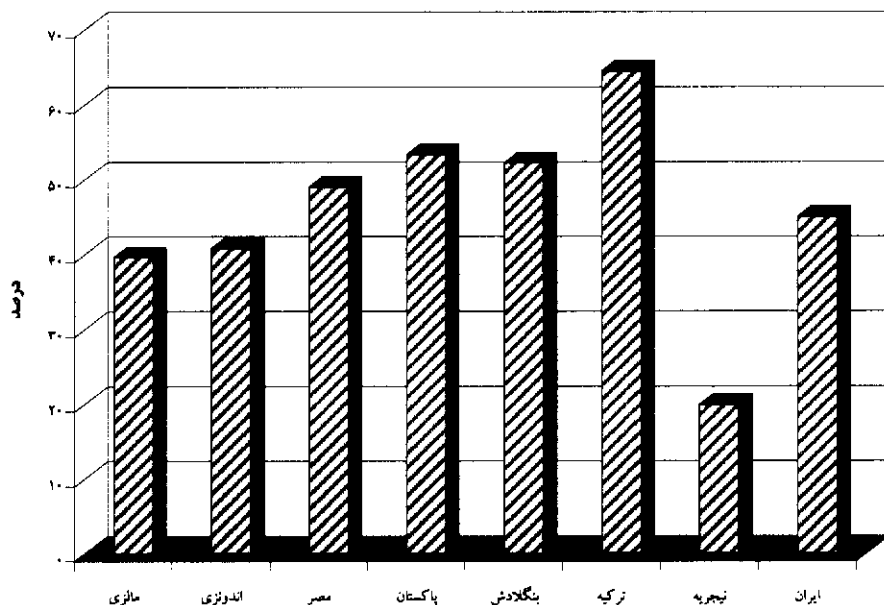
به علاوه در این سال بخش خدمات ترکیه، پاکستان و مصر با ارقامی معادل ۴۶/۵، ۵۲/۳ و ۴۹ درصد دارای بیشترین سهم از تولید ناخالص داخلی و کشور نیجریه با ۱۹/۹ درصد دارای کمترین سهم بوده است. ایران با رقمی معادل ۴۵ درصد در رتبه ششم قرار دارد.

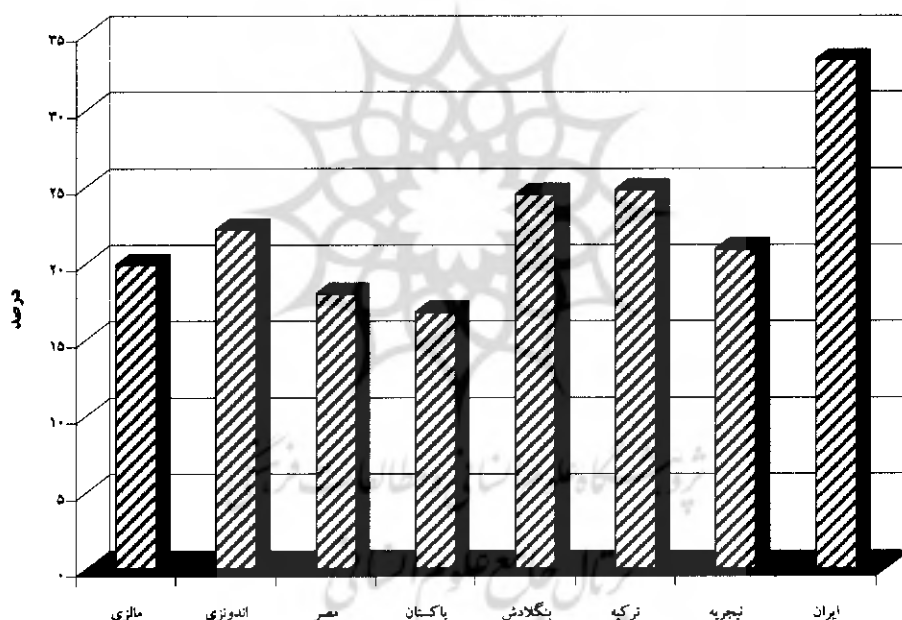
نمودار ۵- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو A-8، سال ۲۰۰۵

نمودار ۶- سهم ارزش افزوده بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو A-8، سال ۲۰۰۵

نمودار ۷- سهم ارزش افزوده بخش خدمات از تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۵

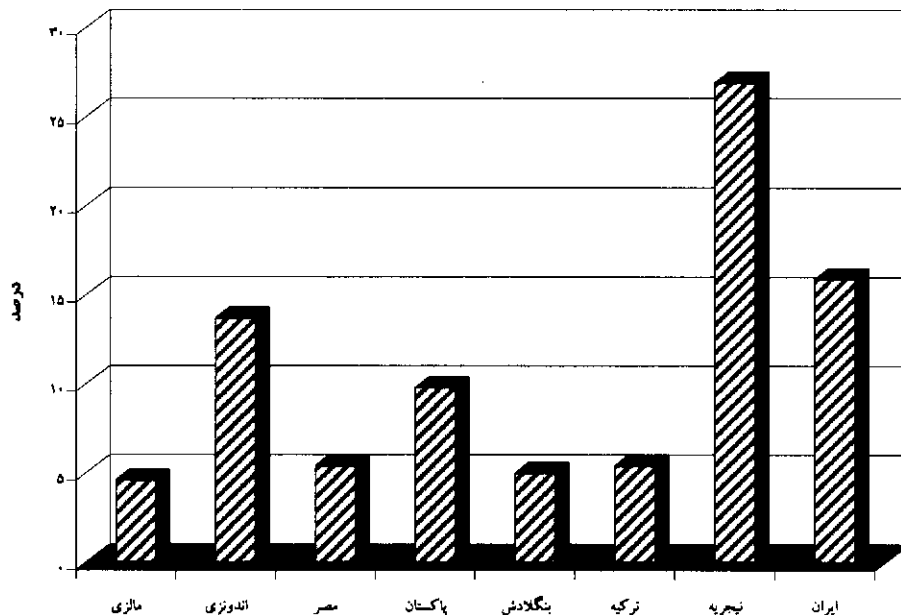
نمودار ۸- سهم تشکیل سرمایه از تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۵

۲-۴- سهم تشکیل سرمایه ناخالص از تولید ناخالص داخلی

طبق آمارهای منتشره از سوی بانک جهانی، در سال ۲۰۰۵ از میان کشورهای عضو D-۸ بالاترین سهم تشکیل سرمایه ناخالص از تولید ناخالص داخلی به ترتیب با ۳۳/۳، ۲۴/۸ و ۲۴/۵ درصد متعلق به سه کشور ایران، ترکیه و بنگلادش بوده و پاکستان با ۱۶/۸ درصد پایین ترین سهم را به خود اختصاص داده است.

۲-۵- نرخ تورم

در سال ۲۰۰۵ از میان کشورهای عضو D-۸ سه کشور نیجریه، ایران و اندونزی نرخ تورم دورقمی را تجربه کرده و این در حالی است که سایر کشورها دارای نرخ تورم یک رقمی می باشند. بالاترین نرخ تورم با رقمی معادل ۲۶/۹ درصد متعلق به نیجریه و پایین ترین نرخ تورم متعلق به مالزی با ۴/۶ درصد می باشد.

نمودار ۹- نرخ تورم کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۵

جدول ۴- درجه آزادی کشورهای عضو D-۸ سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۷

سال	مصر	مالزی	اندونزی	ترکیه	بنگلادش	پاکستان	نیجریه	ایران
۲۰۰۰	۵۱/۷	۶۶/۵	۶۶/۲	۴۷/۱	۵۵/۹	۵۱/۳	۵۵/۵	۳۴/۷
۲۰۰۱	۴۹/۲	۶۰/۲	۶۳/۴	۴۷/۲	۵۱/۹	۴۸/۷	۵۲/۳	۳۳
۲۰۰۲	۵۲/۴	۵۷/۸	۵۳	۴۶/۷	۵۳/۷	۵۰/۵	۴۹/۸	۳۳/۳
۲۰۰۳	۵۲/۶	۵۸/۷	۵۰/۹	۴۹/۰	۵۵/۵	۵۱/۷	۴۸/۵	۳۹/۴
۲۰۰۴	۴۹/۸	۵۷/۴	۵۱/۷	۴۹/۷	۵۳/۲	۵۳/۵	۴۷/۳	۳۸/۷
۲۰۰۵	۵۲/۱	۶۱/۹	۵۰/۳	۴۷/۰	۵۳/۳	۵۲/۷	۴۵/۸	۴۳/۹
۲۰۰۶	۵۴/۱	۶۳/۷	۵۸/۵	۵۴/۴	۵۹/۵	۵۲/۲	۴۸/۸	۴۳/۳
۲۰۰۷	۵۵/۱	۶۵/۸	۵۹/۳	۴۷/۸	۵۸/۲	۵۳/۲	۵۲/۶	۴۳/۱
رتبه*	۱۱۰	۴۸	۸۳	۱۴۳	۸۹	۱۲۷	۱۳۱	۱۵۰

مأخذ: Heritage

* رتبه کشورها از بین ۱۶۳ کشور و مربوط به سال ۲۰۰۷ است.

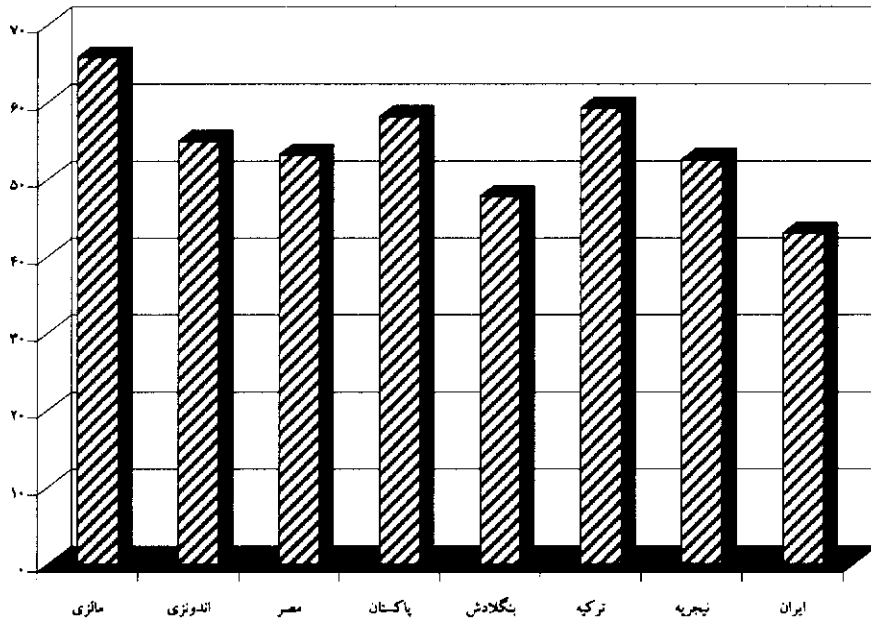
۸۹ اندونزی با رتبه ۱۱۰ و مصر با کسب رتبه ۱۲۷ به ترتیب در مقام‌های دوم تا پنجم قرار دارند.

۲-۷- درجه وابستگی اقتصادی

یکی دیگر از شاخص‌ها، شاخص درجه وابستگی اقتصادی است. در سال ۲۰۰۵، در بین ۸ کشور اسلامی در حال توسعه، کشور مالزی با شاخص ۹۹/۹ بیشترین وابستگی و بنگلادش با ۱۶/۶ کمترین درجه وابستگی را دارا است. ایران با کسب شاخص ۳۰/۲ پس از کشورهای نیجریه (۳۵/۲)، ترکیه (۳۴) و مصر (۳۲/۷) در مقام پنجم قرار دارد.

۲-۶- آزادی اقتصادی

براساس مطالعه بنیاد هریتیج در زمینه آزادی اقتصادی برای ۱۶۳ کشور در جهان در سال ۲۰۰۷، موقعیت هشت کشور اسلامی در حال توسعه مشخص شده است. در بین ۸ کشور عضو، مالزی با کسب رتبه ۴۸ در بین کشورهای جهان و با شاخص ۶۵/۸ بالاترین رتبه و ایران با رتبه ۱۵۰ و شاخص ۴۳/۱ در انتهای رتبه‌بندی مربوط به ۸ کشور قرار دارد و لذا در موقعیت کاملاً ضعیفی از لحاظ آزادی اقتصادی به سر می‌برد. در میان ۸ کشور عضو، ترکیه با رتبه ۸۳ پاکستان با رتبه

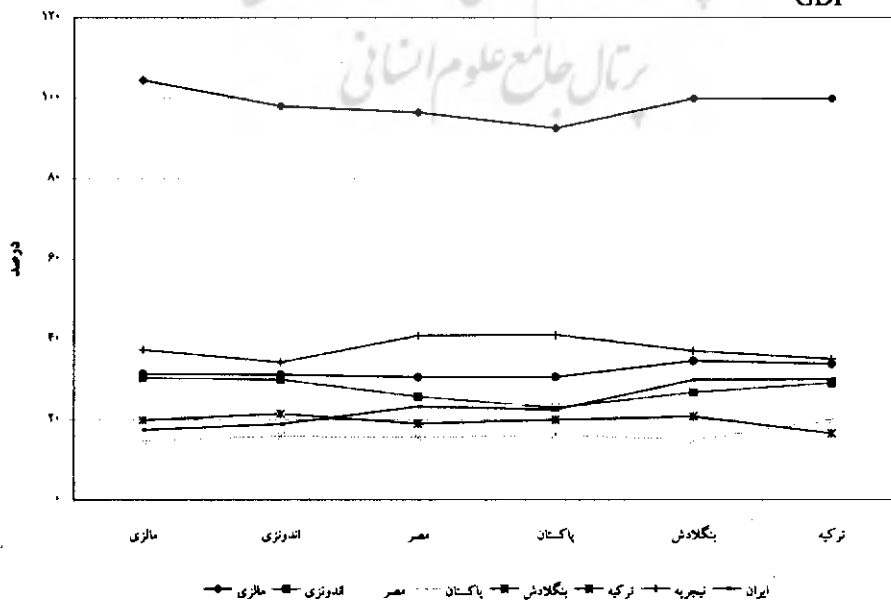
نمودار ۱۰- درجه آزادی اقتصادی کشورهای گروه D-۸، سال ۲۰۰۷

جدول ۵- درجه وابستگی اقتصادی * کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰

کشور	سال	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰
مالزی	۱۰۴/۵	۹۸/۰	۹۶/۴	۹۲/۵	۹۹/۹	۹۹/۹	۹۹/۹
اندونزی	۳۰/۵	۳۰/۱	۲۵/۸	۲۳/۰	۲۶/۹	۲۹/۲	۲۹/۲
مصر	۲۲/۳	۲۲/۳	۲۲/۷	۲۴/۲	۲۸/۹	۳۲/۷	۳۲/۷
پاکستان	۱۴/۸	۱۵/۹	۱۵/۵	۱۶/۳	۱۴/۹	۱۹/۹	۱۹/۹
بنگلادش	۱۹/۹	۲۱/۵	۱۹/۰	۲۰/۰	۲۰/۸	۱۶/۶	۱۶/۶
ترکیه	۳۱/۵	۳۱/۳	۳۰/۷	۳۰/۷	۳۴/۷	۳۴/۰	۳۴/۰
نیجریه	۳۷/۵	۳۴/۴	۴۱/۰	۴۱/۲	۳۷/۲	۴۵/۲	۴۵/۲
ایران	۱۷/۵	۱۸/۹	۲۲/۳	۲۲/۵	۳۰/۰	۳۰/۲	۳۰/۲

مأخذ: World Bank

* درجه وابستگی اقتصادی = $\frac{\text{واردات} \times 100}{\text{GDP}}$

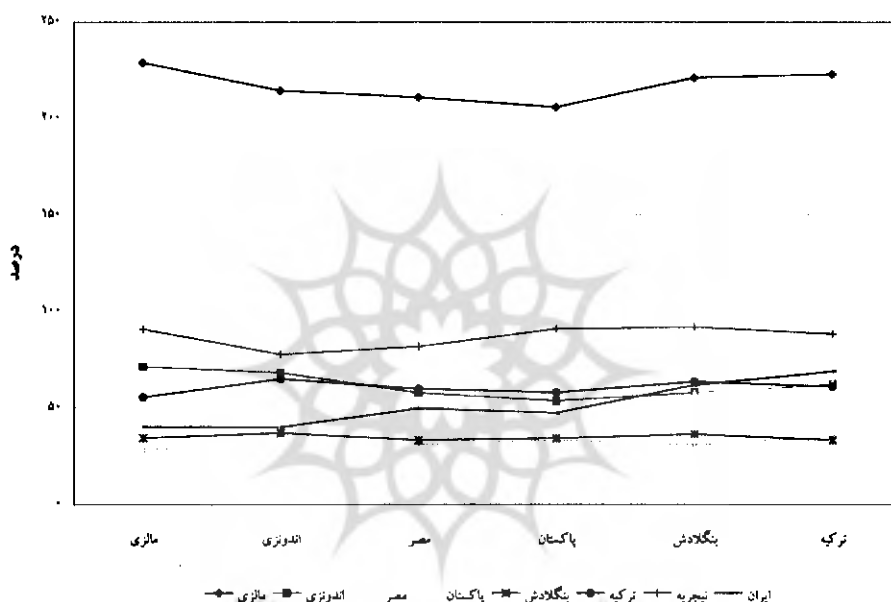
نمودار ۱۱- درجه وابستگی اقتصادی کشورهای گروه D-۸، سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰

جدول ۶- درجه باز بودن اقتصادی * کشورهای عضو A-D، سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰

کشور	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰
مالزی	۲۲۲/۹	۲۲۱/۱	۲۰۵/۹	۲۱۱/۰	۲۱۴/۴	۲۲۸/۹
اندونزی	۶۲/۲	۵۷/۸	۵۳/۷	۵۷/۸	۶۸/۲	۷۱/۴
مصر	۶۲/۷	۵۷/۵	۴۵/۸	۴۱/۰	۳۹/۸	۳۸/۱
پاکستان	۳۴/۹	۳۰/۹	۳۲/۲	۳۰/۹	۳۰/۷	۲۸/۴
بنگلادش	۳۳/۲	۳۶/۳	۳۴/۲	۳۳/۳	۳۶/۹	۳۳/۴
ترکیه	۶۱/۰	۶۳/۶	۵۸/۰	۵۹/۹	۶۵/۰	۵۵/۶
نیجریه	۸۸/۲	۹۱/۹	۹۰/۹	۸۱/۸	۷۷/۷	۹۰/۸
ایران	۶۸/۸	۶۱/۸	۴۷/۴	۴۹/۷	۴۰/۰	۴۰/۲

World Bank مأخذ:

$$\text{درجه باز بودن اقتصادی} = \frac{\text{واردات} + \text{صادرات} \times 100}{\text{GDP}}$$

نمودار ۱۲- درجه باز بودن اقتصاد - کشورهای گروه A-D، سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰

۲-۸- درجه باز بودن اقتصادی

شاخص بعدی که به لحاظ اقتصادی دارای کاربرد زیادی است، شاخص درجه باز بودن اقتصاد می‌باشد. مطابق آمار سال ۲۰۰۵ در بین ۸ کشور عضو، شاخص فوق بین ۲۲۲/۹ (مالزی) و ۳۳/۲ (بنگلادش) در نوسان بوده و گویای ناهمسانی در درجه باز بودن اقتصادی اعضاء می‌باشد.

در بین کشورهای عضو، کشور مالزی با شاخص بیش از ۱۰۰ (۲۲۲/۹) بازترین و بنگلادش با شاخص کمتر از ۳۵ (۳۳/۲) بسته‌ترین اقتصاد هشت کشور اسلامی را تشکیل می‌دهند و سایر کشورها جزء گروه اقتصادهای نیمه باز و میانه قرار دارند. در این میان ایران با شاخص ۶۸/۸ بعد از نیجریه رتبه سوم را در بین ۸ کشور احراز نموده است.

۲-۹- شاخص‌های تجاری

آمارهای موجود در خصوص شاخص تجارت سوخت و مواد غذایی حاکی از آن است که از میان کشورهای عضو A-D سه کشور مصر، اندونزی و مالزی به ترتیب با ۴۳، ۱۸ و ۱۲ درصد بیشترین سهم صادرات سوخت از کل صادرات کالایی و ترکیه با ۲ درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده است و این در حالی است که سهم واردات این کالا از کل واردات کالایی در سه کشور پاکستان، اندونزی و ترکیه به ترتیب با ۲۲، ۲۰ و ۱۵ درصد بالاترین میزان و مالزی با ۶ درصد پایین‌ترین میزان بوده است.

به علاوه طبق آمار موجود در زمینه شاخص سهم صادرات مواد غذایی از کل صادرات کالایی طی سال ۲۰۰۴، مشاهده می‌شود که از میان کشورهای عضو A-D، کشورهای اندونزی،

دولار) ۴/۳ درصد بوده است که نسبت به سال‌های قبل روند صعودی نشان می‌دهد.

طی سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰ در میان کشورهای عضو بیشترین ارزش صادرات کالا و خدمات متعلق به کشور مالزی با ۷۴۶ میلیارد دلار و کمترین آن به کشور بنگلادش با ۴۷ میلیارد دلار تعلق دارد. در این میان ایران با ۲۳۹ میلیارد دلار پس از کشورهای مالزی (۷۴۶ میلیارد دلار)، اندونزی (۴۴۳ میلیارد دلار) و ترکیه (۴۰۳ میلیارد دلار) در مقام چهارم قرار دارد.

طی سال‌های مورد بررسی، بالاترین نرخ رشد متوسط صادرات از بین هشت کشور مسلمان متعلق به ایران با ۲۶/۲ درصد و پس از آن نیجریه با ۱۸/۶ درصد و ترکیه با ۱۵/۷ درصد و کمترین آن مربوط به کشور اندونزی با ۷/۳ درصد می‌باشد.

مصر، پاکستان و ترکیه با ارقامی معادل ۱۴، ۱۰، ۱۰ و ۹ درصد بیشترین میزان و کشورهای مالزی و بنگلادش با ۸ درصد کمترین میزان این شاخص را به خود اختصاص داده‌اند. در حالی است که شاخص سهم واردات مواد غذایی از کل واردات کالایی در کشورهای مصر، بنگلادش و پاکستان با ارقامی معادل ۲۲، ۱۹ و ۱۱ درصد بیشترین میزان و در کشور ترکیه با ۹ درصد کمترین میزان بوده است.

۱۰-۲- مبادلات بازرگانی

۱-۱۰-۲- صادرات کالا و خدمات

مطابق جدول (۸)، ارزش صادرات کالا و خدمات کشورهای عضو D-۸ طی سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰ روند صعودی داشته است.

مطابق جدول (۸) در سال ۲۰۰۵، سهم ارزش صادرات گروه یاد شده از کل صادرات انجام شده در جهان (۱۲۵۷۴ میلیارد

جدول ۷- شاخص‌های تجاری کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۴

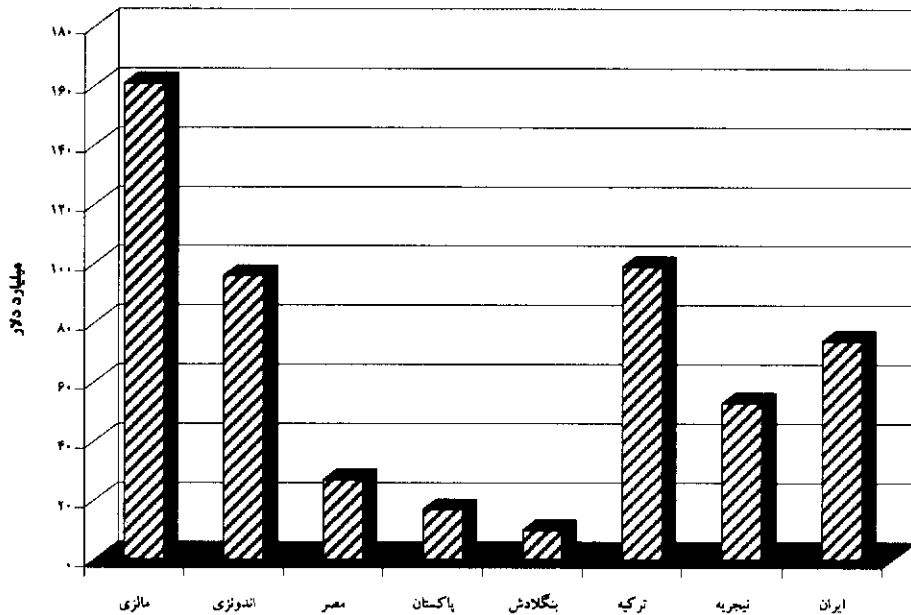
کشور	مالزی	اندونزی	مصر	پاکستان	بنگلادش	نیجریه	ایران
سهم صادرات سوخت از کل صادرات کالایی	۱۲	۱۸	۴۳	۳	۰	۲	-
سهم واردات سوخت از کل واردات کالایی	۶	۲۰	۸	۲۲	۸	۱۵	-
سهم صادرات مواد غذایی از کل صادرات کالایی	۸	۱۴	۱۰	۱۰	۸	۱	-
سهم واردات مواد غذایی از کل واردات کالایی	۶	۱۰	۲۲	۱۱	۱۹	۹	-
سهم صادرات با تکنولوژی بالا از صادرات صنعتی (۲۰۰۵)	۵۴/۷	۱۶/۳	-	۱/۵	-	۲	-

مأخذ: World Bank

جدول ۸- ارزش صادرات کالا و خدمات کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰ (میلیارد دلار)

کشور	سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵
مالزی		۱۱۲	۱۰۲	۱۰۹	۱۱۸	۱۴۳	۱۶۱
اندونزی		۶۸	۶۳	۶۴	۷۳	۸۰	۹۶
مصر		۱۶	۱۷	۱۶	۱۸	۲۳	۲۷
پاکستان		۱۰	۱۱	۱۱	۱۴	۱۵	۱۷
بنگلادش		۷	۷	۷	۷	۹	۱۰
ترکیه		۴۸	۴۹	۵۴	۶۶	۸۷	۹۹
نیجریه		۲۲	۲۱	۱۹	۲۹	۳۹	۵۳
ایران		۲۳	۲۴	۳۱	۳۵	۵۲	۷۴

مأخذ: World Bank

نمودار ۱۳- ارزش صادرات کالا و خدمات کشورهای عضو D-8، سال ۲۰۰۵

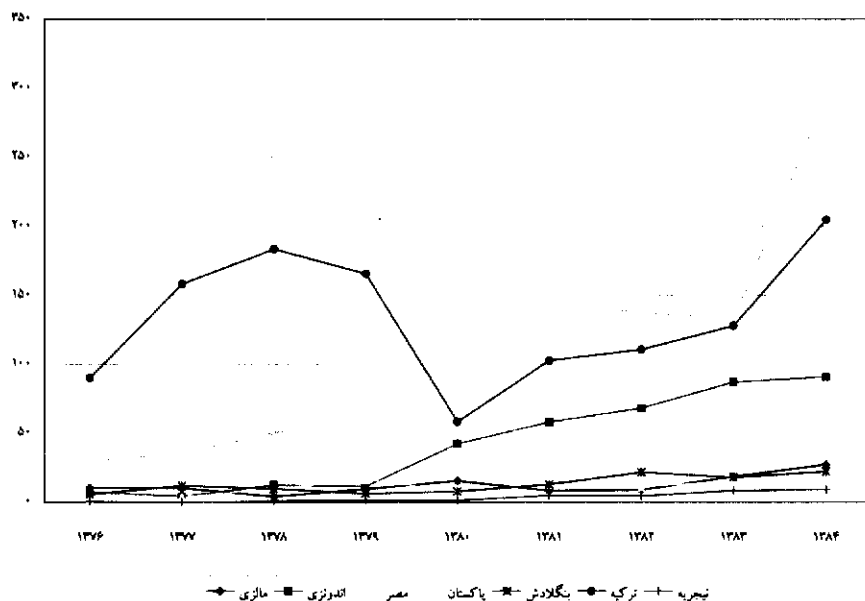
جدول ۹- ارزش صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو D-8، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ (میلیون دلار)

کشور	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸
مالزی	۱۰/۴	۱۰/۴	۴/۱	۹/۴	۱۵/۵	۸/۴	۸/۹	۱۸/۵	۲۷/۱
اندونزی	۷/۵	۴/۲	۱۲/۳	۱۱/۴	۴۲/۲	۵۸/۰	۶۸/۱	۸۶/۹	۹۰/۹
مصر	۱/۳	۲/۹	۹/۶	۱۶/۲	۸/۵	۱۲/۱	۱۰/۶	۱۶/۰	۱۷/۷
پاکستان	۲۹/۵	۳۵/۶	۵۰/۱	۶۴/۵	۸۷/۰	۱۴۱/۹	۱۳۸/۰	۱۳۲/۴	۲۹۴/۷
بنگلادش	۵/۷	۱۲/۰	۹/۷	۶/۲	۷/۸	۱۲/۹	۲۱/۷	۱۷/۹	۲۲/۲
ترکیه	۹۰/۲	۱۵۸/۳	۱۸۳/۵	۱۶۵/۵	۵۸/۲	۱۰۲/۷	۱۱۰/۶	۱۲۷/۸	۲۰۴/۷
نیجریه	۰/۷	۰/۰	۰/۸	۱/۶	۱/۳	۴/۸	۴/۶	۸/۴	۹/۱
جمع ۷ کشور	۱۴۵/۳	۲۲۴/۳	۲۷۰/۱	۲۲۴/۸	۲۲۰/۵	۳۴۰/۸	۳۶۲/۵	۴۰۷/۹	۶۶۶/۴
ارزش صادرات غیرنفتی ایران	۲۸۷۵/۶	۳۰۱۳/۳	۳۳۶۲/۰	۳۷۶۲/۸	۴۲۲۴/۰	۴۶۰۸/۴	۵۹۷۲/۲	۶۸۴۷/۳	۱۰۴۷۴/۳

ماخذ: World Bank

مالزی با ۱/۲ درصد می‌باشد. به لحاظ ارزشی طی سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ از ۴۵ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی ایران، ۲/۹ میلیارد دلار معادل ۶/۵ درصد به کشورهای عضو D-8 انجام گرفته است. در میان کشورهای عضو، بیشترین صادرات غیرنفتی ایران به کشور ترکیه با ۲/۷ درصد و پس از آن پاکستان با ۲/۲ درصد و اندونزی با ۰/۸ درصد و کمترین آن متعلق به کشور نیجریه با ۰/۱ درصد می‌باشد. بالاترین نرخ رشد متوسط صادرات غیرنفتی متعلق به کشور مصر با ۳۸/۶ درصد و پس از آن نیجریه (۳۷/۸ درصد) و اندونزی (۳۶/۶ درصد) و کمترین آن متعلق به کشور ترکیه با ۱۰/۸ درصد می‌باشد.

آمار حاکی از آن است که طی سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ روند صادرات ایران به کشورهای فوق افزایشی بوده به طوری که حدوداً از ۱۴۳/۱ میلیون تن صادرات غیرنفتی ایران، ۶/۸۲ درصد آن معادل ۹/۸ میلیون تن به کشورهای فوق انجام گرفته است. در میان کشورهای عضو D-8 بیشترین صادرات غیرنفتی ایران به کشور ترکیه با ۲/۴ درصد و پس از آن به کشورهای پاکستان (۲/۳ درصد)، اندونزی (۰/۸ درصد) و کمترین آن متعلق به کشور نیجریه با ۰/۰۳ درصد می‌باشد. در میان کشورهای عضو بالاترین نرخ رشد متوسط وزنی متعلق به کشور مصر با ۷۹/۵ درصد و پس از آن پاکستان (۲۶ درصد) و اندونزی (۲۴ درصد) و کمترین آن متعلق به کشور

نمودار ۱۴- سهم ارزشی کشورهای عضو D-۸، از صادرات غیرنفتی ایران ۸۴-۱۳۷۶

جدول ۱۰- ارزش واردات کالا و خدمات کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۵ (میلیارد دلار)

کشور	سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵
مالزی		۹۴/۴	۸۶/۳	۹۱/۸	۹۶/۲	۱۱۸/۲	۱۳۰/۲
اندونزی		۵۰/۳	۴۹/۴	۵۱/۶	۴۴/۹	۶۹/۴	۸۳/۹
مصر		۲۲/۸	۲۱/۸	۱۹/۹	۲۰/۱	۲۲/۸	۲۹/۲
پاکستان		۱۰/۹	۱۱/۴	۱۱/۱	۱۳/۴	۱۴/۳	۲۲
بنگلادش		۹/۱	۱۰/۱	۹/۱	۱۰/۴	۱۱/۸	۹/۹۶
ترکیه		۶۲/۸	۴۵/۵	۵۶/۵	۷۳/۷	۱۰۵	۱۲۲/۳
نیجریه		۱۵/۸	۱۶/۵	۱۹/۲	۲۴	۲۶/۸	۳۴/۸
ایران		۱۷/۷	۲۱/۷	۲۷/۴	۳۱/۴	۳۹	۵۷/۳

مأخذ: World Bank

۲-۱۰-۲- واردات کالا و خدمات

طی سال ۲۰۰۵ سهم ارزش واردات کشورهای عضو D-۸ از کل واردات جهان (۱۲۸۵۶ میلیارد دلار) ۳/۸ درصد بوده است. در میان کشورهای عضو بیشترین واردات کالا و خدمات، متعلق به کشور مالزی با ۱۳۰/۲ میلیارد دلار و کمترین آن به کشور بنگلادش با ۹/۹۶ میلیارد دلار تعلق دارد.

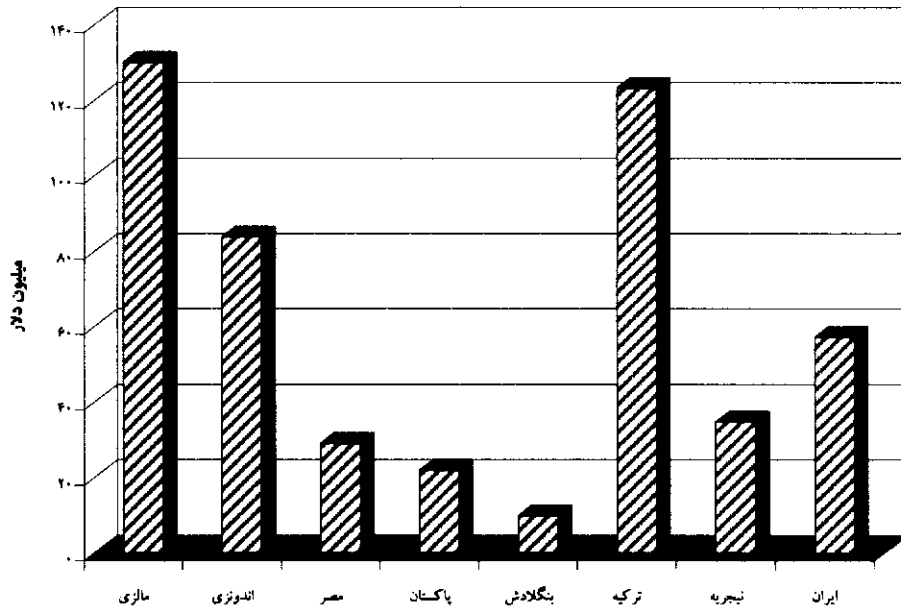
طی سال‌های مورد بررسی (۲۰۰۰-۲۰۰۵) بالاترین نرخ رشد متوسط واردات از بین کشورهای عضو متعلق به ایران با ۲۶/۶ درصد و کمترین آن مربوط به کشور بنگلادش با ۱/۹ درصد می‌باشد.

طی سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ ارزش واردات ایران معادل ۱۹۶/۷ میلیارد دلار بوده است که به طور متوسط ۳/۶ درصد از این میزان معادل ۷/۱ میلیارد دلار متعلق به کشورهای عضو D-۸ بوده است.

مطابق آمارهای موجود طی سال‌های مورد بررسی به لحاظ ارزشی بیشترین میزان واردات ایران از کشورهای عضو D-۸ به

ترتیب متعلق به ترکیه با ۳/۱ میلیارد دلار و پس از آن مالزی با ۱/۷ میلیارد دلار، اندونزی با ۱/۰۴ میلیارد دلار و کمترین میزان واردات ایران از کشور مصر با ۷۹/۴ میلیون دلار بوده است. به علاوه بالاترین نرخ رشد متوسط واردات از بین کشورهای عضو D-۸ متعلق به پاکستان با ۳۷/۸ درصد و مصر با ۲۹/۱ درصد و پایین‌ترین نرخ رشد با ۵/۹ درصد متعلق به اندونزی بوده است. شایان ذکر است در بین کشورهای عضو دو کشور ترکیه با ۴/۲- درصد و بنگلادش با ۱- درصد دارای نرخ رشد منفی می‌باشند.

طی سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ میزان واردات ایران معادل ۲۴۰/۱ میلیون تن بوده است که به طور متوسط ۳/۲ درصد واردات ایران معادل ۷/۶ میلیون تن از کشورهای عضو D-۸ انجام شده است. به لحاظ وزنی طی سال‌های مورد بررسی، بیشترین میزان واردات ایران از کشورهای عضو D-۸ به ترتیب متعلق به ترکیه با ۳ میلیون تن، مالزی با ۱/۶ میلیون تن و اندونزی با ۱/۲ میلیون تن و کمترین آن از مصر با ۴۵/۹ هزار تن بوده است.

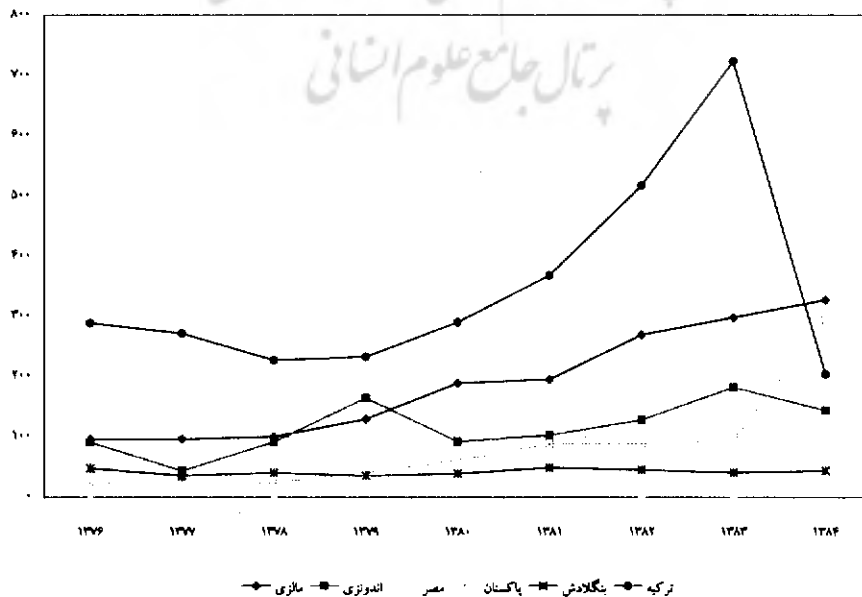

نمودار ۱۵- ارزش واردات کالا و خدمات کشورهای عضو D-8، سال ۲۰۰۵

جدول ۱۱- ارزش واردات ایران از کشورهای عضو D-8، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ میلیون دلار

کشور	سال	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
مالزی		۹۵/۷	۹۵/۹	۱۰۰/۲	۱۲۹/۳	۹۱/۹	۱۶۴/۴	۹۱/۵	۴۳/۴
اندونزی		۹۰/۷	۴۳/۴	۹۱/۵	۱۶۴/۴	۹۱/۹	۱۶۴/۴	۹۱/۵	۴۳/۴
مصر		۱/۵	۱۳/۷	۲/۵	۱۳/۷	۱۰/۴	۱۳/۷	۲/۵	۱۳/۷
پاکستان		۲۲/۷	۲۷/۳	۲۳/۹	۴۱/۲	۶۱/۱	۴۱/۲	۲۳/۹	۲۷/۳
بنگلادش		۴۷/۹	۳۵/۸	۴۰/۴	۳۵/۵	۳۹/۱	۳۵/۵	۴۰/۴	۳۵/۸
ترکیه		۲۸۹/۱	۲۷۱/۹	۲۲۷/۷	۲۳۳/۲	۲۹۰/۶	۲۳۳/۲	۲۲۷/۷	۲۷۱/۹
نیجریه		۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
جمع ۷ کشور		۵۳۷/۶	۴۸۸/۰	۴۸۶/۲	۶۱۷/۳	۶۸۲/۲	۶۱۷/۳	۴۸۶/۲	۴۸۸/۰
ارزش واردات ایران		۱۴۱۹۵/۸	۱۴۳۲۳	۱۲۶۸۲/۷	۱۳۳۲۸	۱۷۶۲۶/۸	۱۳۳۲۸	۱۲۶۸۲/۷	۱۴۳۲۳

ماخذ: World Bank

نمودار ۱۶- سهم وزنی کشورهای عضو D-8، از کل واردات گمرکی ایران، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶

بالاترین نرخ رشد متوسط وزنی واردات ایران از بین کشورهای عضو D-8 متعلق به مصر با ۳۴/۵ درصد، پاکستان با ۲۸/۹ درصد و ترکیه با ۲۰/۲ درصد و پایین‌ترین نرخ رشد متوسط واردات متعلق به بنگلادش با ۱/۴ درصد بوده است.

کشور با کل کشورهای D-8 همواره منفی بوده است به طوری که این رقم با رشد متوسط معادل ۱/۳- درصد از ۴۰۲/۳- میلیون دلار در سال ۱۳۷۶ به ۳۶۰/۷- میلیون دلار در سال ۱۳۸۴ رسیده است.

۳-۱۰-۲- تراز بازرگانی

مطابق با آمار و ارقام مبادلات تجاری کشورهای عضو D-8، ملاحظه می‌شود که سه کشور مالزی، اندونزی و ایران دارای تراز تجاری مثبت در تمامی سال‌های مورد بررسی بوده در حالی که سایر کشورها دارای تراز تجاری منفی می‌باشند. شایان ذکر است نیجریه به جز سال ۲۰۰۲ در بقیه سال‌ها دارای تراز مثبت بوده است.

مطابق جدول (۱۳) طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۶ تراز بازرگانی

۴-۱۰-۲- تجارت غیرنفتی

جدول (۱۴) ارزش کل تجارت کشورهای عضو D-8 را نشان می‌دهد. مطابق آمار، طی سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۵ سهم کشورهای عضو از تجارت جهان (۱۱۲/۸ تریلیون دلار) ۳/۸ درصد می‌باشد که در میان کشورهای عضو مالزی با ۱/۲ درصد بیشترین و بنگلادش با ۰/۹ درصد کمترین مبادله را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱۲- تراز تجاری کشورهای عضو D-8، سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۵ (میلیارد دلار)

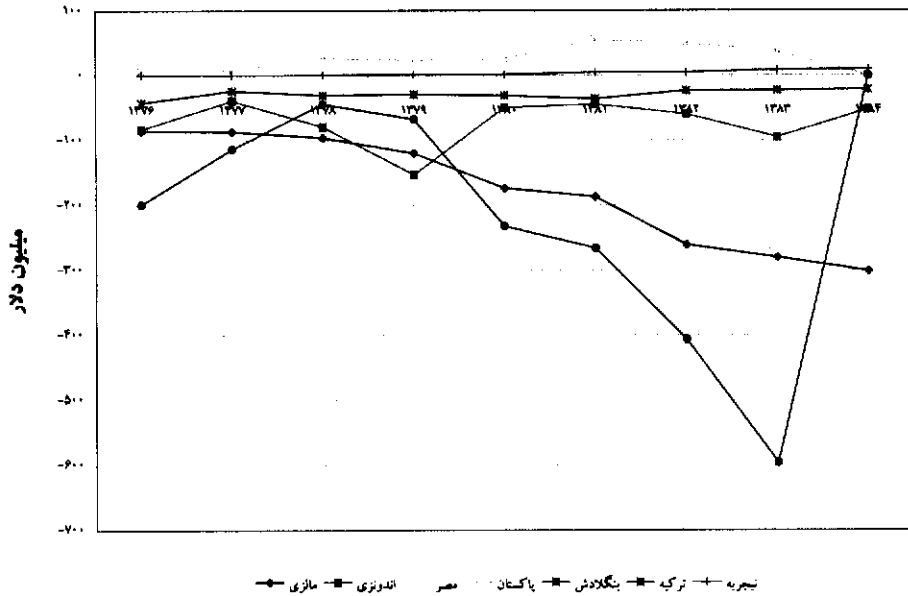
کشور	سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵
مالزی		۱۸/۰	۱۶/۲	۱۷/۴	۲۱/۷	۲۵/۲	۳۰/۶
اندونزی		۱۷/۴	۱۲/۳	۱۲/۳	۱۸/۲	۱۰/۲	۱۲/۳
مصر		-۶/۶	-۴/۷	-۳/۸	-۲/۲	-۰/۳	-۲/۰
پاکستان		-۰/۹	-۰/۸	-۰/۱	۰/۵	۱/۰	-۵/۱
بنگلادش		-۲/۵	-۲/۹	-۲/۳	-۳/۰	-۳/۰	۰/۰
ترکیه		-۱۴/۹	۳/۵	-۲/۷	-۲/۹	-۱۷/۵	-۲۳/۹
نیجریه		۶/۶	۳/۴	-۰/۱	۵/۰	۱۲/۶	۱۷/۷
ایران		۵/۳	۲/۶	۳/۷	۳/۳	۳/۰	۱۶/۳

ماخذ: World Bank

جدول ۱۳- تراز بازرگانی ایران با کشورهای عضو D-8، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ (میلیون دلار)

کشور	سال	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
مالزی		-۸۵/۳	-۸۵/۶	-۹۶/۱	-۱۱۹/۹	-۱۷۳/۶	-۱۸۷/۰	-۲۶۱/۰	-۳۰۱/۳
اندونزی		-۸۳/۲	-۳۹/۲	-۷۹/۲	-۱۵۳/۰	-۴۹/۷	-۴۴/۷	-۶۰/۰	-۵۲/۷
مصر		-۰/۲	-۹/۸	۷/۱	۲/۵	-۱/۹	-۲/۵	۵/۳	۶/۱
پاکستان		۶/۸	۸/۳	۲۶/۲	۲۳/۳	۲۵/۹	۵۳/۹	۴۹/۵	۳۷/۰
بنگلادش		-۴۲/۲	-۳۳/۸	-۳۰/۷	-۲۹/۳	-۳۱/۳	-۳۶/۲	-۲۳/۶	-۲۳/۱
ترکیه		-۱۹۸/۹	-۱۱۳/۶	-۴۴/۲	-۶۷/۷	-۲۲۲/۴	-۲۶۶/۱	-۴۰۶/۹	-۵۹۵/۹
نیجریه		۰/۷	۰/۰	۰/۸	۱/۶	۱/۳	۴/۸	۴/۶	۸/۴
تراز بازرگانی با کشورهای عضو D-8		-۴۰۲/۳	-۲۶۳/۷	-۲۱۶/۱	-۳۴۲/۵	-۴۶۱/۷	-۴۷۷/۸	۶۹۲/۱	-۹۳۹/۴
تراز بازرگانی کل کشور		-۱۱۳۲۰/۲	-۱۱۳۰۹/۷	-۹۳۲۰/۷	-۱۰۵۸۵/۲	-۱۳۴۰۲/۸	-۱۷۶۶۶/۸	-۲۰۶۲۵/۵	-۲۸۵۴۱/۳

ماخذ: World Bank

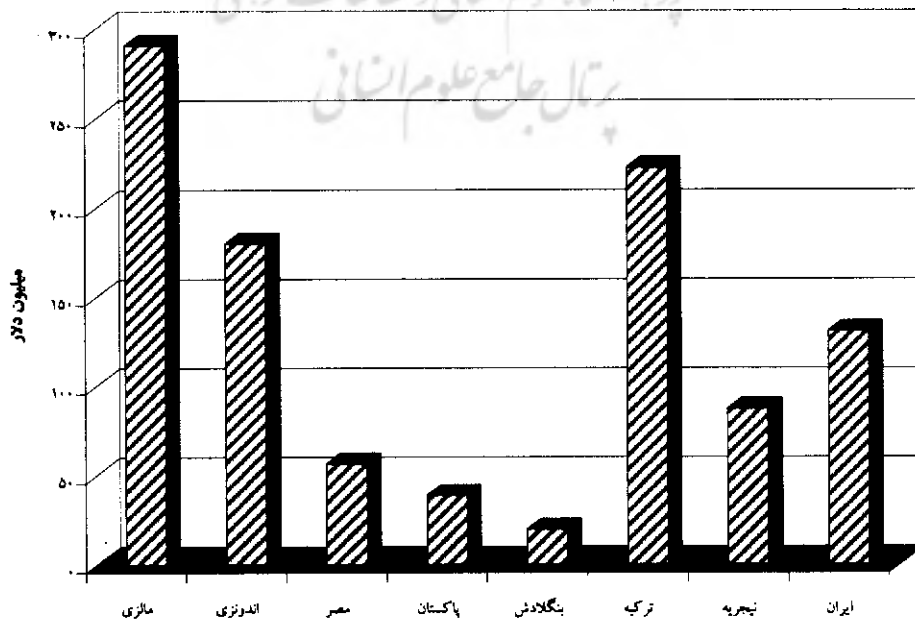

نمودار ۱۷- تراز بازرگانی ایران با کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶

جدول ۱۴- ارزش کل تجارت کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۵ (میلیارد دلار)

کشور	سال	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰
مالزی		۲۹۱/۰	۲۶۱/۶	۲۱۴/۰	۲۰۱/۰	۱۸۸/۷	۲۰۶/۷
اندونزی		۱۸۰/۱	۱۳۹/۰	۱۲۸/۰	۱۱۵/۶	۱۱۲/۰	۱۱۷/۹
مصر		۵۶/۵	۴۵/۲	۲۸/۰	۳۶/۰	۳۸/۹	۳۹/۰
پاکستان		۳۹/۰	۲۹/۷	۳۷/۳	۲۲/۱	۲۲/۰	۲۰/۸
بنگلادش		۱۹/۹	۲۰/۵	۱۷/۸	۱۵/۸	۱۷/۳	۱۵/۷
ترکیه		۲۲۲/۶	۱۹۲/۵	۱۳۹/۵	۱۱۰/۲	۹۴/۴	۱۱۰/۸
نیجریه		۸۷/۳	۶۶/۲	۵۳/۰	۳۸/۲	۳۷/۳	۳۸/۲
ایران		۱۳۱/۰	۱۰۱/۱	۴۶/۱	۵۸/۶	۴۵/۹	۴۰/۷

مأخذ: World Bank

نمودار ۱۸- ارزش کل تجارت کشورهای عضو D-۸، سال ۲۰۰۵

در این میان ایران با ۰/۴ درصد پس از مالزی (۱/۲ درصد)، ترکیه (۰/۸ درصد) و اندونزی (۰/۷ درصد) در مقام چهارم قرار دارد. طی سال‌های فوق تجارت کشورهای عضو D-۸ در جهان با نرخ رشد متوسط مثبت (۱۱/۷ درصد) همراه بوده به طوریکه در میان ۸ کشور اسلامی در حال توسعه ایران با ۲۶/۴ درصد در مقام اول و پس از آن نیجریه با ۱۸ درصد و ترکیه با ۱۵ درصد در مقام‌های دوم و سوم قرار دارند. در بین کشورهای عضو کمترین نرخ رشد متوسط متعلق به کشور بنگلادش با ۴/۹ درصد بوده است.

D را نشان می‌دهد. با توجه به آمار می‌توان گفت، متوسط قیمت صادراتی و وارداتی کشور با کشورهای عضو D-۸ روند صعودی داشته است.

رابطه مبادله قیمتی ایران با کشورهای عضو D-۸ نشان از روند صعودی رابطه فوق دارد. همچنین طی دوره مورد بررسی رابطه مبادله کشور با رشد متوسط سالیانه معادل ۱۰/۸ درصد مواجه بوده که علت آن رشد مثبت متوسط قیمت صادراتی (۱/۱۸ درصد) نسبت به متوسط قیمت وارداتی (۸/۶۷- درصد) می‌باشد.

در ادامه برخی جداول مربوط به عمده‌ترین بازارها و اقلام صادراتی و وارداتی کشورهای عضو آورده شده است.

۵-۱۰-۲- رابطه مبادله قیمتی

جدول (۱۶) رابطه مبادله قیمتی ایران با کشورهای عضو ۸-

جدول ۱۵- ارزش تجارت غیرنفتی ایران با کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ (میلیون دلار)

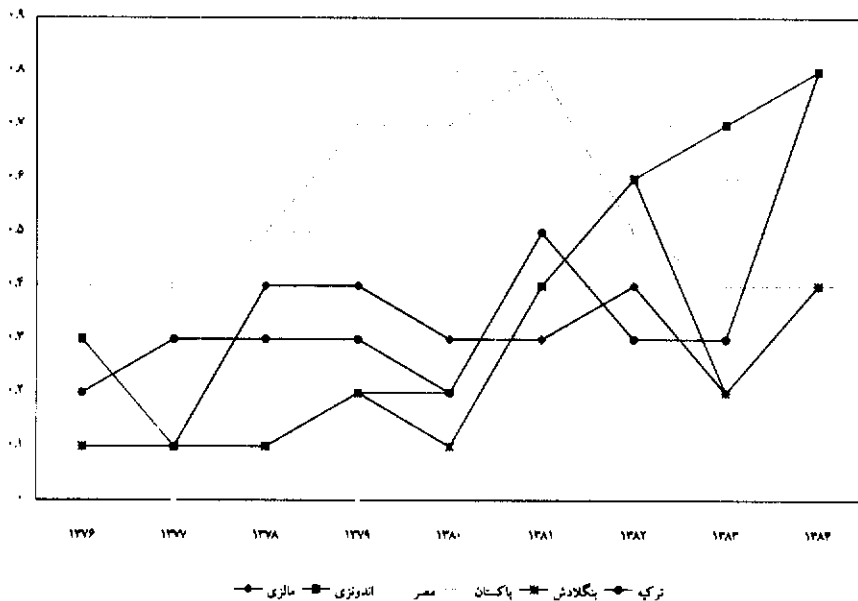
کشور	سال	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
مالزی	۱۰۶/۱	۱۰۶/۲	۱۰۴/۳	۱۳۸۷/۷	۲۰۴/۶	۲۰۳/۸	۲۷۸/۸	۳۱۷/۴	۳۵۵/۵
اندونزی	۹۸/۲	۳۷/۶	۱۰۳/۸	۱۷۵/۸	۱۳۴/۱	۱۶۰/۷	۱۹۶/۲	۲۶۹/۱	۳۳۴/۵
مصر	۲/۸	۱۷/۶	۱۲/۱	۲۹/۹	۱۸/۹	۲۶/۷	۱۵/۹	۲۲/۱	۲۹/۳
پاکستان	۵۲/۲	۶۲/۹	۷۳/۰	۱۰۵/۷	۱۴۸/۱	۲۲۹/۹	۲۲۶/۵	۲۲۷/۸	۵۸۹/۴
بنگلادش	۵۳/۶	۳۷/۸	۵۰/۱	۴۱/۷	۴۶/۹	۶۲/۰	۶۷/۰	۵۸/۹	۶۶/۳
ترکیه	۳۷۹/۳	۴۳۰/۲	۴۱۱/۲	۳۹۸/۷	۳۴۸/۸	۴۷۱/۵	۶۲۸/۱	۸۵۱/۵	۴۰۹/۴
نیجریه	۰/۷	۰/۰	۰/۸	۱/۶	۱/۳	۴/۸	۴/۶	۸/۴	۹/۱
جمع ۷ کشور	۶۹۲/۹	۷۱۲/۳	۷۵۶/۳	۸۹۲/۱	۹۰۲/۷	۱۱۵۹/۴	۱۴۱۷/۱	۱۷۵۵/۲	۱۶۹۳/۵
ارزش کل تجارت غیرنفتی	۱۷۰۷۱/۴	۱۳۳۳۶/۳	۱۶۰۴۴/۷	۱۸۱۱۰/۸	۲۱۸۵۰/۸	۲۶۸۸۳/۶	۳۲۵۶۹/۹	۴۲۲۳۵/۹	۴۹۷۲۱/۹

مأخذ: World Bank

جدول ۱۶- رابطه مبادله قیمتی ایران با کشورهای عضو D-۸، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶

کشور	سال	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
مالزی	۰/۱	۰/۱	۰/۴	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۴	۰/۲	۰/۴
اندونزی	۰/۳	۰/۱	۰/۱	۰/۲	۰/۲	۰/۴	۰/۶	۰/۷	۰/۸
مصر	۰/۸	۰/۰	۰/۱	۰/۰	۰/۲	۰/۴	۰/۵	۰/۱	۰/۱
پاکستان	۰/۴	۰/۴	۰/۵	۰/۷	۰/۷	۰/۸	۰/۵	۰/۴	۰/۴
بنگلادش	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۲	۰/۱	۰/۴	۰/۶	۰/۲	۰/۴
ترکیه	۰/۲	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۲	۰/۵	۰/۳	۰/۳	۰/۸
نیجریه	—	—	—	—	—	—	—	—	—
کل کشورهای عضو D-۸	۰/۲	۰/۲	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۴	۰/۴	۰/۴	۰/۵

مأخذ: World Bank

نمودار ۱۹- رابطه مبادله قیمتی ایران با کشورهای عضو D-8، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶

جدول ۱۷- عمده‌ترین بازارهای صادراتی کشورهای عضو D-8 و سهم هر یک، سال ۲۰۰۵

کشور	عمده‌ترین بازارهای صادراتی و سهم هر یک (درصد)
مالزی	آمریکا ۱۹/۷، سنگاپور ۱۵/۶، ژاپن ۸، چین ۶/۶ هنگ کنگ ۶
ترکیه	ژاپن ۲۱/۱، آمریکا ۱۱/۵، سنگاپور ۹/۲، کره جنوبی ۸/۳، چین ۷/۸
ایران	آمریکا ۱۳/۱، ایتالیا ۹/۲، اسپانیا ۷/۵، سوریه ۵/۶، آلمان ۴/۸
اندونزی	آمریکا ۲۴/۸، افغانستان ۶/۶، انگلستان ۵/۷، آلمان ۴/۵، هنگ کنگ ۳/۷
مصر	آمریکا ۲۳/۶، آلمان ۱۳/۵، انگلستان ۹/۴، فرانسه ۶/۴، ایتالیا ۴/۳
پاکستان	آلمان ۱۲/۹، ایتالیا ۷/۶، آمریکا ۶/۷، فرانسه ۵/۲، اسپانیا ۴/۱
بنگلادش	آمریکا ۵۲/۵، اسپانیا ۸، برزیل ۶/۱، فرانسه ۳/۱، ساحل عاج ۳
نیجریه	ژاپن ۱۶/۹، چین ۱۱/۲، ایتالیا ۵/۹، کره جنوبی ۵/۸، ترکیه ۵/۷

مأخذ: Direction of Trade Statistics, Yearbook, 2006

جدول ۱۸- عمده‌ترین بازارهای وارداتی کشورهای عضو D-8 و سهم هر یک، سال ۲۰۰۵

کشور	عمده‌ترین بازارهای وارداتی و سهم هر یک (درصد)
مالزی	ژاپن ۶/۱۴، آمریکا ۱۳، سنگاپور ۸/۱۱، چین ۶/۱۱، تایلند ۳/۵
ترکیه	آلمان ۱۱/۷، روسیه ۱۱، چین ۵/۹، فرانسه ۵، آمریکا ۴/۶
ایران	امارات ۸/۴، چین ۸/۳، ایتالیا ۷/۱، فرانسه ۶/۳، کره جنوبی ۵/۴
اندونزی	سنگاپور ۶/۱۳، کره جنوبی ۳/۱۲، ژاپن ۹/۱۱، چین ۵/۱۱، آمریکا ۷/۶
مصر	آمریکا ۵/۱۰، آلمان ۹/۶، فرانسه ۲/۶، ایتالیا ۷/۵، عربستان ۷/۴
پاکستان	چین ۹/۲، ژاپن ۶/۴، آمریکا ۶، اندونزی ۲/۷، کره جنوبی ۲/۶
بنگلادش	هند ۱۴، سنگاپور ۱/۶، ژاپن ۱/۴، کره جنوبی ۲/۳، آمریکا ۳/۲
نیجریه	چین ۴/۱۰، آمریکا ۲/۷، انگلیس ۷/۶، هند ۶، فرانسه ۹/۵

مأخذ: Direction of Trade Statistics, Yearbook, 2006

جدول ۱۹- عمده‌ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از مالزی توسط ایران، سال ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۲۹۰۵۱۱۰۰	متنول (الکل متیلیک)	۱۰/۱	۳۷/۳	۱۵۱۱۹۰۲۰	لولین پالم R.B.D در ظروف ۲۰۰ لیتری	۲۸/۴	۱۱/۷
۲۷۱۱۱۴۹۰	اتیلن، پروپیلن، بوتیلن و بوتادین مایع شده	۲/۲	۸/۱	۴۰۰۱۱۰۰۰	شیره کاتوجوی طبیعی، حتی پیش ولکانیزه شده ...	۲۸/۶	۸/۷
۲۷۱۰۱۹۲۰	روغن صنعتی	۲	۷/۴	۸۴۵۵۱۰۹۰	سایر ماشین‌های نورد برای ساخت لوله به قطر ۳ اینچ	۱۹/۶	۶/۰
۰۸۰۴۱۰۴۰	خرما مضافتی	۱/۸	۶/۶	۸۵۲۸۱۲۱۹	سایر دستگاه‌های گیرنده تلویزیون رنگی ۳۰ اینچ و کمتر	۱۵	۴/۶
۰۸۰۴۱۰۳۰	خرما پیاروم	۱/۳	۴/۸	۱۵۱۱۹۰۱۰	لول پالم D.B.R	۱۲/۵	۴/۸
۵۷۰۱۱۰۰۰	فروش و سایر کفپوش‌های نسجی	۱/۳	۴/۸	۸۵۴۰۱۱۰۰	لامپ و لوله‌های تصویر تلویزیون با اشعه کاتدی و رنگی	۱۰/۳	۳/۱
۰۸۰۲۵۰۰۰	پسته تازه یا خشک کرده	۱/۱	۴/۱	۴۰۰۱۲۹۰۰	سایر کاتوجوهای طبیعی، به اشکال ابتدایی	۱۰/۲	۲/۱
۷۴۰۹۲۱۰۰	صفحه ورق و نوار از برنج، به صورت طومار ...	۱	۳/۷	۷۲۱۰۱۲۰۰	آهن یا فولاد تخت نورد شده با پهنای حداقل ۶۰۰mm	۱۰/۱	۳/۱
۲۵۱۵۲۰۰۰	سنگ‌های اکوسین و سایر سنگ‌های آهکی ساختمان ...	۰/۶	۲/۲	۹۸۸۷۰۲۳۳	قطعات منفصله جهت تولید خودرو ...	۱۰	۳/۰
۷۴۰۹۱۱۰۰	صفحه ورق و نوار از مس تصفیه شده، به صورت طومار ...	۰/۵	۱/۸	۲۹۰۱۱۰۱۹	پلی اتیلن با چگالی کمتر از ۹۴٪ به غیر از نوع خطی ...	۸/۴	۲/۶
۲۹۲۲۱۲۲۰	دی اتانول آمین	۰/۴	۱/۵	۸۴۰۶۹۰۰۰	اجزا و قطعات توربین‌های بخار و سایر توربین‌های بخار آبی	۶/۷	۲/۰
۰۹۰۹۳۰۹۰	زیره سبز به جز ردیف‌های ۰۹۰۳۰۲۰ و ۰۹۰۳۰۱۰	۰/۳	۱/۱	۱۵۱۱۱۰۰۰	روغن خام نخل	۵/۶	۱/۷
۲۹۲۲۱۱۱۰	منو اتانول آمین	۰/۲	۰/۷	۵۴۰۲۴۲۰۰	نخ یک لا از پلی استرهای تا حدی جهت یافته ...	۵/۳	۱/۶
۰۴۰۹۰۰۰۰	عسل طبیعی	۰/۱	۰/۴	۱۵۱۳۱۹۹۰	روغن نارگیل تصفیه شده عرضه شده به صورت ...	۵/۲	۱/۶
۶۸۰۲۲۱۰۰	سنگ مرمر، سنگ تراورتن، رخام، بریده یا اره شده ...	۰/۱	۰/۴	۳۹۰۷۶۰۲۰	پلی اتیلن ترفنالات گرید بطری	۴/۸	۱/۵
۰۸۰۶۲۰۹۰	سایر انگورهای خشک کرده	۰/۱	۰/۴	۱۵۱۶۲۰۱۰	روغن جانشین کره کاکائو	۴/۵	۱/۴
۶۸۰۲۹۹۹۰	سایر سنگ‌های تراش پذیر یا سنگ‌های ساختمان ...	۰/۱	۰/۴	۵۵۰۳۲۰۰۰	الیاف سنتتیک غیریکسره، از پلی استر، حلاجی نشده غیره	۴/۴	۱/۳
۰۸۰۶۲۰۳۰	تزیابی بی دانه (انگور خشک کرده)	۰/۱	۰/۴	۲۸۳۳۱۰۰	اسیدهای استاریک	۴	۱/۲
۲۹۳۳۶۹۱۰	هگزامین (هگزامین متیلن تترامین)	۰/۱	۰/۴	۸۵۲۳۲۱۰۰	گیرنده‌های رادیویی برای وسایل نقلیه موتوری -	۳/۵	۱/۱
۷۴۰۷۲۱۰۰	میله و پروفیل از برنج	۰/۱	۰/۴	۴۰۰۲۱۱۰۰	لاکس شیره استیرن - بوتادین یا کاتوجوی استیرن ...	۳/۵	۱/۱
	مجموع بیست قلم	۲۳/۵	۸۶/۷		مجموع بیست قلم	۲۱۰/۶	۶۴/۱
	سایر	۳/۶	۱۲/۳		سایر	۱۱۷/۸	۳۵/۹
	کل	۲۷/۱	۱۰۰/۰		کل	۲۳۸۴	۱۰۰/۰

ماخذ: گمرک ج. ا. ایران

جدول ۲۰- عمده ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از اندونزی توسط ایران، سال ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

کد تعرفه	شرح اقلام صادراتی	ماه	روز	مجموع	شرح اقلام وارداتی	روز	ماه	مجموع
۲۹۰۲۳۳۰۰	پاراکسیلن (Xylene-p)	۲۹/۴	۳۲/۳	۴۸۰۲۵۷۰۰	سایر کاغذ مقوا قشر نرزه انود نشده به وزن حداقل ۴۰ واحد	۲۳/۶	۳۳/۱	
۲۹۰۱۲۱۰۰	اتیلن	۱۴/۴	۱۵/۸	۵۵۰۴۱۰۰۰	الیاف مصنوعی غیریکسره از ویسکوز ریون، -	۱۶/۷	۱۱/۶	
۲۷۱۲۹۰۹۰	سایر موم‌های نفتی و معدنی غیرمذکور	۱۱/۹	۱۳/۱	۱۵۱۱۹۰۲۰	اولئین پالم R.B.D در ظروف ۲۰۰ لیتری	۹/۴	۶/۵	
۲۷۰۷۵۰۰۰	سایر مخلوط هیدروکربورهای بودار (Aromatic)	۱۰/۳	۱۱/۳	۴۸۰۲۵۵۰۰	سایر کاغذ مقوا قشر نرزه انود نشده -	۶/۵	۴/۵	
۲۸۱۷۰۰۱۰	اکلیل بنزین خطی (lab)	۸/۷	۹/۶	۵۹۰۲۱۰۱۰	پارچه استخوان‌بندی لاستیک چرخ از پلی‌امید	۶/۱	۴/۲	
۲۷۱۱۱۲۹۰	اتیلن، پروپیلن، بوتیلن و بوتادین مایع شده	۶/۲	۶/۸	۴۸۰۲۵۸۰۰	سایر کاغذ مقوا قشر نرزه انودنشده به وزن بیش از ۱۵۰g	۴/۷	۳/۳	
۲۷۱۲۹۰۱۰	پارافین با درصد بیش از ۷۵ درصد وزنی روغن	۳/۶	۴/۰	۵۵۰۳۲۰۰	الیاف سنتتیک غیریکسره از پلی‌استر، حلاجی نشده، غیره	۴/۵	۳/۱	
۲۷۱۲۳۰۰۰	قیر نفت	۲/۶	۲/۹	۷۲۱۲۹۱۱۰	به صورت کلاف با قطر کمتر از ۹ میلیمتر	۳/۹	۲/۷	
۲۷۱۰۱۹۲۰	روغن صنعتی	۱/۵	۱/۷	۴۸۰۵۲۳۱۰	کاغذ تولید شده -	۲/۷	۱/۹	
۰۸۰۶۲۰۳۰	تیزی بی‌دانه (انگور خشک کرده)	۰/۳	۰/۳	۸۵۲۸۱۲۱۹	سایر دستگاهها گیرنده تلویزیون رنگی ۳۰ اینچ و کمتر -	۲/۶	۱/۸	
۲۷۱۲۱۰۹۰	سایر وارلین‌ها به جز گرید دارویی و ژله کابل	۰/۲	۰/۲	۴۸۰۶۴۰۰۰	کاغذ شیشه نما و سایر کاغذهای براق شده -	۲/۴	۱/۷	
۲۸۰۳۰۰۰۰	کربن (دوده کربن و سایر اشکال کربن)	۰/۲	۰/۲	۷۳۰۴۲۱۰۰	لوله حفاری بدون درز از نوعی که برای استخراج نفت ...	۲/۱	۱/۵	
۲۹۲۳۱۲۰۰	فورالئید (فورفورال)	۰/۱	۰/۱	۲۵۲۳۱۰۰۰	سیمان‌های پودر نشده موسوم به کلینکر	۲	۱/۴	
۴۰۰۲۱۹۰۰	کاتوجوی استیرن - بوتادین؛ کاتوجوی استیرن - بوتادین	۰/۱	۰/۱	۵۴۰۳۳۳۰۰	نخ یک لا از پلی‌استرها	۱/۹	۱/۳	
۰۸۰۴۱۰۹۰	سایر خرماهای غیرمذکور در جای دیگر	۰/۱	۰/۱	۴۸۱۰۲۹۰۰	کاغذ انود شده برای نوشتن با بیش از ۱۰٪ وزن کل الیاف	۱/۶	۱/۱	
۰۸۰۴۱۰۴۰	خرما مضافی	۰/۰۷	۰/۰	۴۸۰۲۵۶۰۰	کاغذ مقوا قشر نرزه انود نشده	۱/۴	۱/۰	
۵۷۰۲۹۲۰۰	کفپوش‌های غیرمخملی بافه از سایر مواد نسجی ...	۰/۰۷	۰/۰	۵۴۰۳۳۲۰۰	نخ یک لا از پلی‌استرها تا حدی جهت یافته ...	۱/۴	۱/۰	
۶۸۰۲۹۹۹۰	سایر سنگ‌های تراش‌پذیر یا سنگ‌های ساختمان	۰/۰۵	۰/۰	۵۹۰۲۱۰۳۰	پارچه استخوان‌بندی لاستیک چرخ از پلی‌امید ۶	۱/۴	۱/۰	
۲۷۱۲۳۰۹۰	سایر موم پارافین‌ها با کمتر از ۰/۷۵ درصد روغن	۰/۰۴	۰/۰	۴۸۱۸۹۰۱۰	کاغذ تیشور برای مصرف در واحدهای تولیدی -	۱/۳	۰/۹	
۹۸۸۴۳۹۳۰	قطعات منفصله برای تولید ماشین‌آلات راهسازی	۰/۰۴	۰/۰	۷۳۳۷۹۰۰	میله‌ها، گرم نورد شده به صورت طومار، از فولاد ممزوج	۱/۲	۰/۸	
	مجموع بیست قلم	۸۹/۶۳	۹۸/۶		مجموع بیست قلم	۱۰۸/۴	۷۵/۵	
	سایر	۱/۳۳۳	۱/۴		سایر	۲۵/۲	۳۳/۵	
	کل	۹۰/۹	۱۰۰/۰		کل	۱۴۳/۶	۱۰۰/۰	

مأخذ: گمرک ج.ا. ایران

جدول ۲۱- عمده‌ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از مصر توسط ایران، سال ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	تعداد	نوع	ارزش	سهم	تعداد	نوع
۸۷۰۳۱۰۰	وسایط نقلیه با موتور پیستونی درون‌سوز تنلویی	۲/۹	۱۶/۴	۳۴۰۳۹۹۰۰	سایر توتون‌ها و تنباکوه‌های ساخته شده	۴/۶	۳۱/۰		
۳۸۱۷۰۰۱۰	اکلیل بزن خطی (lab)	۲/۳	۱۳/۰	۷۴۰۸۱۱۰۰	مفتول از مس تصفیه شده ...	۱/۸	۱۵/۵		
۳۹۰۴۱۰۹۰	سایر پلی کلرور وینیل، مخلوط نشده ...	۲/۳	۱۳/۰	۲۸۰۳۰۰۰۰	کربن (دوده کربن و سایر اشکال کربن)	۱/۲	۱۰/۳		
۲۸۰۷۰۰۰۰	اسید سولفوریک (جوهر گوگرد)	۱/۸	۱۰/۲	۴۸۰۳۰۰۹۰	آلات سلولز ورقه‌های ایاف سلولزی حتی کرب شده	۰/۷	۶/۰		
۳۹۰۹۱۰۱۰	پودر قالبگیری از رزین‌های اوره تیک	۱/۴	۷/۹	۸۲۱۲۱۰۹۰	سایر تیغ سلمانی و خودتراش به جز تیغ دوبله بدون دسته	۰/۵	۴/۳		
۰۸۰۲۵۰۰۰	پسته تازه یا خشک کرده	۰/۷	۴/۰	۹۴۰۵۹۱۰۰	اجزا و قطعات از شیشه برای چراغ و وسایل روشنایی	۰/۵	۴/۳		
۳۹۲۲۱۳۱۰	تری اتانول آمین	۰/۵	۲/۸	۸۴۱۵۱۰۱۰	کولر گازی دو تکه (Split Unit)	۰/۲	۱/۷		
۰۸۰۶۲۰۶۰	انگور بی‌دانه (انگور خشک کرده)	۰/۵	۲/۸	۳۹۰۱۱۰۳۹	پلی اتیلن گرید فیلم با چگالی کمتر از ۹۴٪	۰/۲	۱/۷		
۳۹۰۲۱۰۹۰	سایر پلی پروپیلن‌ها به شکل ابتدایی به جز گرید لوله	۰/۳	۱/۷	۰۸۰۵۱۰۰۰	پرتقال، تازه یا خشک کرده	۰/۲	۱/۷		
۷۸۰۱۱۰۰۰	سرب تصفیه شده به صورت کار نشده	۰/۳	۱/۷	۳۸۰۸۱۰۲۹	سایر حشره‌کش‌ها تکنیکال (سم رقیق نشده)	۰/۱	۰/۹		
۳۹۰۳۱۹۲۰	پلی استیرن مقاوم در برابر ضربه	۰/۳	۱/۷	۸۳۷۴۱۰۰۰	ماشین‌های ور کردن، غربال کردن، جدا کردن ...	۰/۱	۰/۹		
۳۹۰۳۳۰۰۰	کوپلرهای اکریلونیتریل - بوتادین - استیرن	۰/۳	۱/۷	۳۷۱۳۱۲۰۰	کک نفت تکلیس شده	۰/۱	۰/۹		
۵۴۰۴۱۰۹۰	تک رشته‌ها از سایر مواد نسجی سینتتیک	۰/۲	۱/۱	۹۰۳۱۳۹۰۰	سایر آلات و وسایل اپتیک برای سنجش یا کنترل	۰/۱	۰/۹		
۳۲۰۴۱۱۱۰	گرانول‌های رنگی (مسترچ Masterbach)	۰/۲	۱/۱	۳۹۲۳۳۰۰۰	قرابه، بطری، تنگ و همانند از مواد پلاستیکی	۰/۱	۰/۹		
۸۷۰۸۵۰۹۰	سایر محورهای محرک با دیفرانسیل به جز انواع مورد استفاده	۰/۲	۱/۱	۴۰۰۳۷۰۰۰	کاتوچوی اتیلن - پروپیلن - دین غیرمتصل (EPDM)	۰/۱	۰/۹		
۲۹۲۳۶۹۱۰	هگزامین (هگزامین تترامین)	۰/۱	۰/۶	۳۸۱۱۵۹۰۰	سایر کاغذ و مقوا انود آغشته یا پوشانده	۰/۱	۰/۹		
۳۹۰۹۲۰۹۰	سایر رزین‌های ملامینیک به غیر از پودر قالبگیری	۰/۱	۰/۶	۸۵۲۸۱۲۱۹	سایر دستگاه‌ها گیرنده تلویزیون رنگی ۳۰ اینچ و کمتر ...	۰/۰۹	۰/۸		
۳۷۱۲۱۰۹۰	سایر وازلین‌ها به جز گرید ظروفی و زله کابل	۰/۱	۰/۶	۳۰۰۵۱۰۹۰	سایر لوازم زخمندهی چسبنده غیرمذکور	۰/۰۹	۰/۸		
۸۷۰۸۹۹۳۹	سایر اجزا و قطعات وسایط نقلیه ...	۰/۱	۰/۶	۲۴۰۲۱۳۱۰	الکل چرب اتوکسیله	۰/۰۹	۰/۸		
۷۰۱۳۱۰۰۰	انثیاء از شیشه - سرامیک، برای سر میز، آشپزخانه و ...	۰/۱	۰/۶	۳۸۰۱۱۰۰۰	گرافیت مصنوعی	۰/۰۹	۰/۸		
	مجموع بیست قلم	۱۴/۷	۸۳/۱		مجموع بیست قلم	۹/۹۶	۸۵/۹		
	سایر	۳	۱۶/۹		سایر	۱/۶۴	۱۴/۱		
	کل	۱۷/۷	۱۰۰/۰		کل	۱۱/۶	۱۰۰/۰		

مأخذ: گمرک ج. ا. ایران

جدول ۲۲- عمده‌ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از پاکستان توسط ایران، سال ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۳۹۰۳۳۳۰۰	پاراکسین (Xylene-P)	۳۴/۱	۱۱/۶	۱۰۰۶۳۰۹۰	برنج نیمه و یا کامل سفید شده حتی صیقل ...	۸۵/۳	۶۱/۶
۸۰۲۵۰۰۰	پسته، تازه یا خشک کرده	۲۲/۶	۷/۷	۵۵۰۳۳۰۰۰	الیاف سنتتیک غیریکسره ...	۱۴/۸	۱۰/۷
۷۲۰۳۳۹۰۰	قراضه و ضایعات از فولاد ممزوج	۱۵/۶	۵/۳	۱۰۰۶۳۰۱۰	برنج نیمه سفید شده یا برنج کامل سفید شده	۸/۷	۶/۳
۷۲۱۴۲۰۰۰	میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده ...	۱۴/۶	۵/۰	۵۲۱۰۱۰۰۰	پارچه تار و پود باف از کتف یا سایر الیاف نسجی ...	۷/۱	۵/۱
۳۸۲۲۰۰۰۰	معرفه‌های آزمایشگاهی یا تشخیص مرض	۱۳/۹	۴/۷	۴۸۱۱۵۹۰۰	سایر کاغذ و مقوا اندوده آغشته یا پوشانده ...	۴/۱	۳/۰
۷۱۳۲۰۰۰	نخود رسمی غلاف‌کننده خشک کرده	۱۳/۸	۴/۷	۷۱۳۹۰۰۰	سبزیجات غلافدار، غلاف‌کننده، خشک کرده -	۳/۸	۲/۷
۷۲۰۸۲۵۰۰	آهن یا فولاد تخت یا گرم نورد شده ...	۱۲/۱	۴/۱	۸۰۵۲۰۰۰	نارنگی، کلماتین، ویلکینگ ... مرکبات غیره ...	۱/۹	۱/۴
۴۱۰۵۱۰۰۰	پوست دباغی شده یا تازه دباغی شده ...	۱۲	۴/۱	۴۸۱۱۶۰۰۰	کاغذ و مقوا اندوده آغشته یا پوشانده شده با موم	۱/۳	۰/۹
۳۷۱۳۲۰۰۰	قیر نفت	۱۱/۶	۹/۳	۳۹۱۷۳۶۰۰	اسید ترفنالیک و املاح آن	۱/۲	۰/۹
۷۲۰۶۱۰۰۰	شمش از آهن و فولاد غیرممزوج ...	۸/۳	۲/۸	۸۹۰۲۰۰۰۰	وسایط نقلیه آبی صیادی؛ کشتی‌های کارخانه‌ای	۰/۹	۰/۷
۳۷۱۰۱۹۱۰	روغن موتور	۶/۵	۲/۲	۷۱۳۲۰۰۰	نخود رسمی غلاف‌کننده خشک کرده	۰/۸	۰/۶
۵۷۰۲۹۲۰۰	کفپوش‌های غیرمتملی باف ...	۶/۱	۲/۱	۲۷۰۴۰۰۹۰	سایر کک‌ها و نیمه‌کک‌ها، زغال سنگ	۰/۸	۰/۶
۲۶۰۱۱۱۰۰	سنگ آهن به هم فشرده نشده و کنسانتره‌های	۵/۸	۲/۰	۵۲۰۹۴۲۰۰	پارچه‌های موسوم به «دنییم»	۰/۷	۰/۵
۸۰۴۱۰۴۰	خرما مضافتی	۵	۱/۷	۳۵۰۳۰۰۰۰	ژلاتین‌ها و مشتقات آنها، سریشم ماهی ...	۰/۵	۰/۴
۸۰۴۱۰۹۰	سایر خرماهای غیرمذکور در جای دیگر	۴/۲	۱/۴	۱۲۰۷۴۰۰۰	تخم کتجد	۰/۵	۰/۴
۷۹۰۱۱۱۰۰	روی، غیرممزوج، با خلوص ۹۹/۹۹٪ یا بیشتر	۴/۲	۱/۴	۱۰۰۶۴۰۹۰	خرده برنج وارداتی توسط غیردولت	۰/۴	۰/۳
۳۷۱۹۳۰	گریس	۴/۱	۱/۴	۱۰۳۹۰۹۰	سایر گاوها به جز گاو شیری و مولد نژاد خالص	۰/۳	۰/۲
۳۹۰۹۴۴۰۰	سایر اترهای مونواکلیل اتیلن گلیکول ...	۴/۱	۱/۳	۹۰۱۸۱۹۹۰	سایر دستگاه‌های برقی تشخیص بیماری ...	۰/۳	۰/۲
۸۰۶۲۰۲۰	تیزابی دانمار (انگور خشک کرده)	۴	۱/۴	۵۵۰۹۵۳۰۰	نخ طارای کمتر از ۸۵٪ الیاف غیریکسره ...	۰/۳	۰/۲
۳۹۰۱۱۰۱۹	پلی اتیلن با چگالی کمتر از ۹۴٪ ...	۳/۳	۱/۱	۲۰۰۹۱۱۰۰	آب پرتقال یخ زده، تخمیر نشده ...	۰/۳	۰/۲
	مجموع بیست قلم	۲۰۵/۹	۶۹/۹		مجموع بیست قلم	۱۳۴	۹۶/۸
	سایر	۸۸/۸	۳۰/۱		سایر	۴/۴	۳/۲
	کل	۲۹۴/۷	۱۰۰/۰		کل	۱۳۸/۴	۱۰۰/۰

مأخذ: گمرک ج.ا. ایران

جدول ۲۳- عمده ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از بنگلادش توسط ایران، سال ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

ردیف	کد تعرفه	مبلغ اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	مبلغ اقلام وارداتی	ارزش	سهم
	۲۷۱۳۲۰۰۰	قیر نفت	۶/۱	۲۷/۵	۵۳۰۷۱۰۰۰	نخ از کف یا از سایر الیاف نسجی پوسته ساقه نباتات	۱۹/۵	۳۴/۲
	۳۸۲۲۰۰۰۰	مرفه‌های آزمایشگاهی یا تشخیصی مرض تهیه شده	۵/۵	۲۴/۸	۵۳۱۰۱۰۰۰	پارچه تار و بود باف از کف یا سایر الیاف نسجی	۱۸	۴۰/۸
	۳۷۱۰۱۹۱۰	روغن موتور	۲/۶	۱۱/۷	۵۳۰۷۲۰۰۰	نخ از کف یا از سایر الیاف نسجی پوسته ساقه نباتات	۶/۱	۱۳/۸
	۴۷۰۷۳۰۰۰	آخال و خرده ریز از کاغذ مقوای ساخته شده ...	۱/۳	۵/۹	۵۳۰۳۱۰۹۰	سایر کف و سایر الیاف نسجی از پوسته ساقه نباتات	۰/۷	۰/۲
	۲۸۰۲۰۰۰۰	گل گوگرد خالص (تصفیه شده) و گوگرد مرسوب ...	۱/۱	۵/۰	۶۳۰۵۱۰۰۰	جوال و کیسه برای بستبندی کالا، از کف و غیره	۰/۰۶	۰/۱
	۳۷۱۳۲۰۹۰	سایر موم پارافین‌ها با کمتر از ۰/۷۵ درصد روغن ...	۱/۱	۵/۰	۵۳۱۰۹۰۰۰	پارچه تار و بود باف از کف یا سایر الیاف نسجی	۰/۰۵	۰/۱
	۸۵۲۵۲۰۱۰	دستگاه‌های گیرنده فرستنده	۰/۶	۲/۷	۸۴۵۱۳۹۰۰	چرخ‌های دوزندگی از نوع صنعتی	۰/۰۵	۰/۱
	۳۷۱۲۱۰۹۰	سایر واژین‌ها به جز گرید دارویی و ژله کابل	۰/۴	۱/۸	۸۵۴۵۱۱۰۰	الکترودهای زغالی برای کوره‌ها	۰/۰۴	۰/۱
	۷۹۰۱۱۱۰۰	روی، غیرمزوج، با خلوص ۹۹/۹۹٪ یا بیشتر	۰/۳	۱/۴	۸۵۴۵۹۰۲۰	ذغال باطری	۰/۰۲	۰/۰
	۳۸۳۳۷۰۹۰	الکل‌های جرب صنعتی به جز اتوکسیله آن	۰/۳	۱/۴	۵۳۰۲۹۰۰۰	کف غیره	۰/۰۱	۰/۰
	۳۲۰۳۹۰۰۰	مولد باغی غیرالی، فرآورده دیباغی ...	۰/۲	۰/۹	۶۱۰۴۱۹۰۰	لیاس به صورت دست، زنانه یا دخترانه، کشیاف	۰/۰۱	۰/۰
	۰۹۰۹۳۰۹۰	زیره سبز به جز ردیف‌های ۰۹۰۹۳۰۱۰ و ۰۹۰۹۳۰۲۰	۰/۲	۰/۹	۵۴۰۳۴۹۰۰	نخ مصنوعی چندلایه یا کابله، که در جای دیگر گفته نشده	۰/۰۰۱	۰/۰
	۰۸۰۲۵۰۰۰	پسته تازه یا خشک کرده	۰/۲	۰/۹	۸۴۵۱۳۰۹۰	اجزا و قطعات	۰/۰۰۸	۰/۰
	۲۵۱۵۲۰۰۰	سنگ‌های اکوسین و سایر سنگ‌های آهکی ساختمان ...	۰/۲	۰/۹				
	۳۹۰۹۱۰۹۰	سایر رزین‌های اورنیک و تیو اوره به غیر از پودر قالبگیری ...	۰/۱	۰/۵				
	۲۸۳۶۵۰۰۰	کرینات کلسیم	۰/۱	۰/۵				
	۳۹۴۱۱۰۳۰	اسید آمینونینسیلانیک - ۶	۰/۱	۰/۵				
	۰۹۰۹۳۰۱۰	زیره سبز در بستبندی‌های آماده برای خرده فروشی	۰/۱	۰/۵				
	۵۹۰۳۹۰۰۰	پارچه استخوان‌بندی لاستیک چرخ	۰/۱	۰/۵				
	۳۹۰۹۱۰۱۰	پودر قالبگیری از رزین‌های اوره تیک	۰/۱	۰/۵				
		مجموع بیست قلم	۲۰/۷	۹۳/۲		مجموع بیست قلم	۳۳/۹۲	۹۹/۶
		سایر	۱/۵	۶/۸		سایر	۰/۱۸۱	۰/۴
		کل	۳۲/۲	۱۰۰/۰		کل	۴۴/۱	۱۰۰/۰

مأخذ: گمرک ج. ا. ایران

جدول ۲۴- عمده‌ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از ترکیه توسط ایران، سال ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

کد تعرفه	مبلغ	ارزش	درصد	کد تعرفه	مبلغ	ارزش	درصد
۸۰۲۵۰۰۰		۱۷/۵	۸/۵	۷۲۰۶۱۰۰۰		۷۰/۸	۸/۲
	پسته، تازه یا خشک کرده				شمش از آهن و فولاد غیرمزوج		
۴۱۰۵۱۰۰۰		۱۵/۲	۷/۴	۲۴۰۲۲۰۰۰		۳۳/۵	۵/۰
	پوست دباغی شده یا تازه دباغی شده ...				سیگار حاوی توتون		
۳۹۰۲۱۰۹۰		۱۰/۶	۵/۲	۲۷۱۰۱۱۱۰		۳۷/۱	۴/۳
	سایر پلی پروپیلن‌ها به شکل ابتدایی ...				بنزین		
۲۶۰۱۱۱۰۰		۸/۲	۴/۰	۹۸۸۷۰۱۲۰		۳۰/۲	۳/۵
	سنگ آهن به هم فشرده نشده و کنسانتره‌های آن				قطعات منفصله برای تولید تراکتور ...		
۳۹۰۱۲۰۳۹		۷/۵	۳/۷	۸۷۰۳۳۳۰۰		۲۹/۳	۳/۴
	پلی اتیلن گرید فیلم به صورت غیریوتر ...				وسایط نقلیه حمل و نقل کالا، با موتور پیستونی ...		
۶۳۰۵۳۳۰۰		۶/۶	۲/۲	۲۴۰۳۱۰۰۰		۲۸/۷	۳/۳
	جوال و کیسه برای بستبندی کالا ...				توتون و تنباکو برای پیب با پیچیدن سیگار ...		
۲۸۱۷۰۰۱۰		۵/۹	۲/۹	۴۴۱۱۲۹۰۰		۲۶/۲	۳/۰
	اکلیل بنزن خطی (lab)				تخته فیبر با جرم مخصوص بیش از ۰/۵ گرم		
۴۴۰۳۹۹۰۰		۵/۳	۲/۶	۷۳۰۵۱۲۰۰		۲۰/۴	۲/۴
	سایر چوب‌های خام یا چهار تراشی				لوله از آهن یا فولاد، جوش داده ...		
۳۹۰۱۱۰۳۹		۵/۲	۲/۵	۴۸۱۱۶۰۰۰		۱۳/۲	۱/۵
	پلی اتیلن گرید فیلم با چگالی کمتر از ۹۴٪ ...				کاغذ و مقوا اندوده آغشته یا پوشانده با ...		
۳۹۰۱۱۰۱۹		۵/۲	۲/۵	۴۸۱۱۵۹۰۰		۱۲/۵	۱/۴
	پلی اتیلن با چگالی کمتر از ۹۴٪ ...				سایر کاغذ و مقوا اندوده آغشته یا پوشانده با ...		
۸۱۰۵۰۰۰		۵/۱	۲/۵	۸۷۰۳۳۲۰۰		۱۲	۱/۴
	کبوی تازه				وسایط نقلیه حمل و نقل کالا، با موتور پیستونی		
۳۹۰۱۶۰۱۰		۴/۲	۱/۲	۹۴۰۶۰۰۹۰		۱۱/۸	۱/۴
	پلی اتیلن ترفتالات گرید نساجی				کانکس (سایر ساختمان‌های پیش ساخته)		
۸۰۴۱۰۴۰		۳/۹	۱/۹	۵۵۰۳۳۰۰۰		۱۱/۴	۱/۳
	خرما مضافتی				الیاف سنتتیک غیریکسره از آکریلیک		
۳۹۰۹۲۰۹۰		۳/۲	۱/۶	۴۴۱۱۲۱۹۰		۱۱	۱/۳
	سایر رزین‌های ملامینیک به غیر از پودر قالبگیری				ایرتخته فیبر با جرم مخصوص بین ۰/۵ تا ۰/۸ گرم		
۴۱۰۶۲۲۰۰		۳/۲	۱/۶	۸۵۰۲۹۰۰۰		۱۰/۴	۱/۲
	چرم و پوست موکنده از بز و بزغاله				اجزا و قطعات اتبارهای برقی		
۸۰۴۱۰۹۰		۳	۱/۵	۷۰۱۳۱۰۰۰		۹/۳	۱/۱
	سایر خرماهای غیر مذکور در جای دیگر				اشیاء از شیشه - سرامیکه برای سر میز، آشپزخانه و ...		
۵۴۰۳۳۱۰۰		۳/۹	۱/۴	۸۰۳۰۰۰۰		۸/۸	۱/۰
	نخ تکستوره از نایلون یا سایر پلی آمیدها				موز، همچنین موز سبز، تازه یا خشک کرده		
۵۷۰۱۱۰۰۰		۲/۹	۱/۴	۵۵۰۶۳۰۰۰		۸/۷	۱/۰
	فروش و سایر کفپوش‌های نسجی				الیاف سنتتیک غیریکسره از آکریلیک ...		
۴۱۰۲۲۱۰۰		۲/۸	۱/۴	۵۵۰۱۳۰۰۰		۸/۱	۰/۹
	پوست خام حیوانات از جنس گوسفند و بره				دسته الیاف از رشته‌های سنتتیکه از آکریلیک ...		
۲۷۰۱۱۲۰۰		۲/۶	۱/۳	۵۵۰۹۳۲۰۰		۶/۲	۰/۷
	زغال سنگ قیری، به هم فشرده نشده				نخ چند لایه یا کابله، با حداقل ۹۵٪ الیاف غیریکسره ...		
	مجموع بیست قلم	۱۲۱	۵۹/۱		مجموع بیست قلم	۶۴۰۹	۴۷/۲
	سایر	۸۳/۷	۴۰/۹		سایر	۴۵۷/۷	۵۲/۸
	کل	۲۰۴/۷	۱۰۰/۰		کل	۸۶۷/۳	۱۰۰/۰

مأخذ: گمرک ج. ا. ایران

جدول ۲۵- عمده ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از نیجریه توسط ایران، سال ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۳۷۱۲۱۰۹۰	سایر ولزین‌ها به جز گرید دارویی و ژله کابل	۳/۸	۴۱/۸	۸۱۰۹۲۰۰۰	زیرکونیم به صورت کار نشده - پودر	۰/۰۰۵	۱۰۰/۰
۴۰۱۱۴۰۰۰	تایر بادی نو از کاتوچو برای موتورسیکلت	۲/۳	۲۵/۳				
۳۷۱۳۲۰۰۰	قیر نفت	۱/۲	۱۳/۲				
۶۹۰۸۹۰۶۰	کاشی یا سرامیک با جذب آب کمتر از یک درصد	۰/۳	۳/۳				
۷۹۰۱۱۱۰۰	روی، غیرمزوج، با خلوص ۹۹/۹۹٪ یا بیشتر	۰/۳	۳/۳				
۸۴۰۹۹۹۴۰	برای موتورهای اتوبوس مینی‌بوس کامیون و کامیونت	۰/۲	۲/۲				
۴۰۱۳۹۰۲۰	تیوب موتورسیکلت	۰/۱	۱/۱				
۲۹۱۵۳۹۰۰	سایر استرهای اسیدهای استیک	۰/۱	۱/۱				
۷۸۰۱۱۰۰۰	سرب تصفیه شده به صورت کار نشده	۰/۱	۱/۱				
۳۵۰۶۹۹۰۰	چسبها و سایر چسبانندهای آماده، غیرمذکور در جای دیگر	۰/۱	۱/۱				
۳۷۱۵۰۰۹۰	سایر مخلوطهای قیری براساس آسفالت طبیعی، غیرطبیعی	۰/۷	۰/۸				
۷۰۱۳۳۱۱۰	ساخته شده به صورت دستی	۰/۵	۰/۵				
۳۷۱۳۲۰۹۰	سایر موم پارافین‌ها با کمتر از ۰/۷۵ درصد روغن -	۰/۴	۰/۴				
۵۷۰۱۱۰۰۰	فرش و سایر کف‌پوش‌های نسجی، از پشم یا از موی نرم -	۰/۳	۰/۳				
۳۷۱۲۹۰۱۰	پارافین با درصد بیش از ۷۵ درصد وزنی روغن	۰/۲	۰/۲				
۶۹۱۰۱۰۰۰	ظرفشویی - و سایر اجوات ثابت بهداشتی از سرامیک -	۰/۱	۰/۲				
۷۰۱۹۱۹۹۰	قتیله و نخ از الیاف شیشه، الیاف شیشه بریده شده یا نشده	۰/۱	۰/۱				
۳۹۲۰۵۹۰۰	صفحه، ورق - از سایر پلیمرهای آکریلیک -	۰/۱	۰/۱				
۳۳۰۱۱۱۱۰	صابون حمام و دستشویی	۰/۱	۰/۱				
۷۰۱۳۱۰۰۰	اشیاء از شیشه - سرامیک، برای سر میز، آشپزخانه و -	۰/۰۲	۰/۰				
	مجموع بیست قلم	۸۷۶۳	۹۶/۳		مجموع بیست قلم	۰/۰۰۵	۱۰۰/۰
	سایر	۰/۳۳۷	۳/۷		سایر	۰	۰/۰
	کل	۹/۱	۱۰۰/۰		کل	۰/۰۰۵	۱۰۰/۰

مأخذ: گمرک ج. ا. ایران

پی‌نوشت‌ها

1. Developing 8 Countries
2. Human Development Index (HDI)
3. Human Development Report (2006)

منابع

رحمانی، میترا، توسعه تجارت دوجانبه ایران با اعضای گروه هشت کشور اسلامی (D-8)، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۴.

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، بررسی و برآورد پتانسیل تجارت دوجانبه ایران با اعضای گروه هشت کشور اسلامی

(D-8)، ۱۳۸۲.

سالنامه بازرگانی خارجی کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سال‌های ۸۴-۱۳۷۶.

IMF, Direction of Trade Statistics, Year Book, 2006.

World Bank, 2006: World Development Indicators.

www.heritage.org/countries.cfm., 2000-2007.

www.hdr.undp.org/hdr, 2000-2004.

www.worldbank.org.

www.worldbank.org/kam 2007.